25ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6789 6 ՄԱՅԻՍ 1908 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 18 ՐԷՊԻ-ԻՒԼ-ԱԽԸՐ 1326 19 Mai 1908 25me année № 6789

«ԱՐԵՒԵԼՔ»
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ	80	Ղրշ.
» ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	45	»
ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ	108	»
» ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	60	»
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՏԱՐԵԿԱՆ	25	Ֆրք.
» » ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	20	»

ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽՔԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ

ԱՐԵՒԵԼՔ

آرەولك
ارمنيجه يومي و سياسي غزته
صاحب امتيازي قره كين بوياجيان
درعليه غلطه

"ARÉVELK"
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons|ple, Galata

10 ՓԱՐԱ ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ 10 PARAS

ԱՐՄԱՇԻ ԴՊՐԵՎԱՆՔԸ ԵՒ ՀԱԼՔԻԻ ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆԱԿԱՆ ԴՊՐԱՆՈՑԸ

Բ. Եւ վերջ

Երկու Հոգեւոր դպրանոցներու նիւթական վիճակը.—Եկամուտի աղբիւրները — Երկու վարժարաններու ուսման ծրագիրը — Հալքիի վարժարանը բարձր է Արմաշէն.— Երկու դպրանոցներուն ուսանողներուն մատուցած դիւրութիւնները, մատենադարան, հաղորդակցութիւն, համալսարան.— Արմաշի և Հալքիի արդիւնքը.— Եզրակացութիւն:

Ինչպէս որ Հալքիի Յունաց Աստուածաբանական վարժարանը աշխարհագրական դիրքի տեսակէտով անգին առաւելութիւններ ունի Արմաշի նկատմամբ, նոյնպէս եկամուտի կամ հասոյթի տեսակէտով ալ մեծ առաւելութիւններ ունի: Գեղածիծաղ Մարմարայի ամենէն առողջ և գեղանի կղզեակներէն մէկուն վրայ հիմնուած է Հալքիի Աստուածաբանական դպրանոցին հոյակապ շէնքը, Պատրիարքարանի կամ հոգեւոր կեդրոնական վարչութեան անմիջական հսկողութեան տակ, մայրաքաղաքի ուսումնական և քաղաքակրթական ամէն առաւելութիւններէն շրջապատուած: Մինչդեռ մեր Արմաշը հիմնուած է կեդրոնէն հեռու լեռան մը գլուխը, ուր կարծես թէ միջնադարեան վանականներ կամ անդրաշխարհեան ճգնաւորներ պատրաստելու նպատակ ունինք: Բնական է որ Յունաց Պատրիարքարանի հոգեւոր կեդր. Վարչութեան և օսմանեան մայրաքաղաքին մէջ գտնուող այսքան կարեւոր հաստատութիւն մը շատ աւելի առատ և դիւրութիւն ունի ունեւոր դասակարգերու և բարերարներու աչքառութեան առարկայ ըլլալու քան լեռան բարձունքի մը վրայ հաստատուած վարժարան մը: Այս է գուցէ նաեւ պատճառը, որ մինչեւ այժմ հայ ուեւէ հոգեւորականութիւն պատրաստելու նպատակով Արմաշին խոշոր դրամագլուխ մը կտակող հայ մեծահարուստ մը գտնուած չէ, յոյն Սդեֆանովիչի նման, որ 47,000 ոսկի մէկ անգամէն նուիրած է այս նպատակով: Շատ բնական է նաեւ որ այսպիսի յաջող ու բարեկարգական և եկեղեցական պայմաններու մէջ գտնուող օգտակար կրթական հաստատութիւն մը բաւարար և տեւական եկամուտ մը ապահովէր իրեն համար: Եթէ նկատի առնենք որ Հալքիի դպրանոցին տարեկան պիւտճէն 4000 ոսկի է առնուազն, իսկ Արմաշինը 600 ոսկի, այն ատեն վերեւ բացատրեալներուն ստուգութիւնը նոր և աւելի փայլուն փաստ չի կարօտիր: Արմաշի Դպրեվանքին համար ուրեմն Հալքիի վարժարանին ծախսուած գումարին $1/7$ րդ մասը կը ծախսուի և հարկաւ արդիւնքն ալ ասոր ուղիղ համեմատական պէտք է ըլլայ: Հալքիի վարժարանին համար ծախսուած տարեկան 4000 ոսկին կանոնաւորապէս կը գոյանայ հետեւեալ կերպով.

1) Տարեկան 150,000 ղրուշ կը հանգանակուի մետրոպոլիտներէն.

2) Կ. Պոլսոյ Տիեզերական Պատրիարքին հոգեւոր իրաւասութեան ներքեւ գտնուող բոլոր քահանաները պարտաւոր են տարեկան 15 ղրուշ վճարել Հալքիի դպրանոցին.

4) Ռուս կառավարութիւնը 1859էն սկսեալ տարեկան 2000 րուբլի նպաստ կը վճարէ այս օրթոտոքս հոգեւոր սէմինէրին.

4) Պոսնիոյ և Հերձեկովինայի մետրոպոլիտները և Թեսալիոյ վանքերը տարեկան 500 ֆր. պէտք է վճարեն նոյն հաստատութեան, ուր անոնք ալ ուսանող ղրկելու իրաւունք ունին:

Այս եկամուտներէն զատ Հալքիի վարժարանը ունի հաստատուն դրամագլուխ մը դրամատան մէջ, որուն քանակը դպրանոցի հիմնադրութեան առեն 145,000 ղրուշ եղած է, բայց ետքը նորանոր մեծ կտակներով աճած է և այս գումարներուն տոկոսն ալ դպրանոցին համար կը ծախսուի եւ այլն: Արմաշի վանքը հաստատուն եկամուտ գրեթէ չունի: Անոր բոլոր հասոյթները պատահական են: Ուխտաւորութիւնը տարի մը շատ արդիւնք կու տայ, տարի մը նուազ. շերամը տարի մը կը յաջողի, միւս տարին ոչ եւայլն: Բայց կ'արժէ մօտաւոր գաղափար մը կազմել Արմաշի հասոյթներու մասին, որոնք են՝

1. Ուխտաւորներէ՝ 300-500 ոսկի:
2. Շերամաբուծութենէ՝ 50-150 ոսկի:
3. Վանքին ջրաղացին, անտառին, արտերուն, այգիին, բանջարանոցին և հօտին հասոյթները:

Արմաշի վանքը ունի բաւական ընդարձակ անտառ և հողեր, բայց զանոնք արդիւնաբեր վիճակի վերածելու համար դրամի պէտք կայ: Եթէ Արմաշի վանքը շրջապատող կալուածներուն համար 1000-2000 ոսկի ծախսուի, անոնք կրնան ապագային մէջ Դպրեվանքը պահել. բայց առայժմ գրեթէ անօգուտ են, եթէ ծախքն ու արդիւնքը նկատի առնուին:

Երկու դպրանոցներու նիւթական կացութեան մասին գաղափար մը տալէն ետքը, անցնինք այժմ անոնց ուսումնական վիճակին: Նախ ըսենք որ Հալքիի աստուածաբանական վարժարանը 7 դասարաններ և 7 տարուան դասընթացք ունի, մինչդեռ Արմաշի Դպրեվանքը մինչեւ սարկաւագներուն շրջանաւարտ ըլլալը վեց դասարաններու բաժնուած է: Երկրորդ՝ Հալքիի վարժարանին մէջ մասնաւոր կարեւորութիւն կը տրուի լեզուներուն. հոն կ'աւանդուին հին լեզուներէն՝ յունարէն, լատիներէն, և նոր լեզուներէն՝ օսմաներէն, յունարէն, ռուսերէն, ֆրանսերէն: Երրորդ՝ աստուածաբանական առարկաները աւելի լիակատար ձեւով կ'աւանդուին Հալքիի մէջ, ուր նոյն իսկ քանի մը համալսարանական ուսուցիչներ կը դասախօսեն. մինչդեռ Արմաշի մէջ մի միայն տեղական ուսուցիչներ կը պաշտօնավարեն: Դպրեվանքին մէջ չեն աւանդուիր օրինակի համար 1. Ընդհ. եկեղեց. Հնախօսութիւն, 2. Ընդհ. եկեղեց. գրականութիւն և մանաւանդ հայրախօսութիւն, 3. Համայնագիտութիւն աստուածաբանութեան եւայլն, որոնք վերին աստիճան շահեկան և օգտակար գիտութիւններ են և Հալքիի մէջ ալ կ'աւանդուին: Չորրորդ՝ շահեկան է նաեւ շաբաթական դասերու թիւերուն համեմատութիւնը, զոր հետեւեալ պատկերը դիւրըմբռնելի կը դարձնէ.

	Հալքի	Արմաշ
Ա. դասարան	31 ժամ	28 ժամ
Բ. »	31 »	28 »
Գ. »	31 »	28 »
Դ. »	32 »	28 »
Ե. »	25 »	18 »
Զ. »	26 »	առաւելն 10 »
Է. »	12 »	

Այս համեմատութենէն պարզ կը տեսնուի որ Հալքիի մէջ աշակերտները շատ աւելի ծանրաբեռնուած են դասերով՝ քան Արմաշի մէջ, ուր վերջին կամ Զ. տարին գրեթէ «աւարտական շարադրութիւն» գրելով կ'անցնեն և շաբաթական քանի մը դասեր հազիւ կ'առնեն:

Այս բոլոր բաղդատութիւնները իրաւունք կու տան մեզ եզրակացնելու թէ Հալքիի վարժարանը, ինչպէս նիւթական, նոյնպէս ալ ուսումնական, մանաւանդ աստուածաբանական և լեզուական տեսակէտով Արմաշի Դպրեվանքէն բարձր է, ուր միմիայն օսմաներէն, հայերէն և ֆրանսերէն լեզուները կ'ուսուցուին, իսկ յունարէնի և գերմաներէնի գոյութիւնը աւելի անուանական է քան իրական:

Հալքիի վարժարանը իր ուսանողներու աստուածաբանական հմտութեան և մտաւոր զարգացման համար բազմաթիւ դիւրութիւններ կ'ընծայէ, մինչդեռ Արմաշի Դպրեվանքը զուրկ է բոլոր այս պայմաններէն: Հալքիի աստուածաբանական վարժարանը 9630 տպեալ եւ 455 ձեռագիրներէ կազմուած գեղեցիկ մատենադարան մը ունի Դպրեվանքի համար ընտրանքով կազմուած գիրքերէ, ունի բազմաթիւ գիտական հանդէսներու ժողովածուներ եւայլն: Արմաշի վանքին ձեռագիր և տպագիր գիրքերուն ամբողջ ժողովածուն հազիւ 1000ի կը հասնի և այդ գիրքերուն ալ մեծագոյն մասը հին և անպէտ են: Հալքիի վարժարանը բազմաթիւ նոր գիրքեր, հանդէսներ ու թերթեր կը ստանայ, իսկ Արմաշի մէջ հազիւ թէ մեր տեղական բոլոր պարբերականները կ'ստացուին: Հալքիի Թէոլոժիքէ Սխոլին ուսանողները ամէն դիւրութիւն ունին Պոլսոյ եկեղեցիները յաճախելու, ամէն տեսակ դպրոցական, բարեգործական և հոգեւոր հաստատութիւններ այցելելու և նշանաւոր եկեղեցականներու հետ անմիջական շփման մէջ մտնելու: Հալքիի վարժարանին ուսանողներուն առջեւ բաց են նոյն իսկ համալսարաններուն դուռները՝ իրենց ուսումը կատարելագործելու համար, մինչդեռ Արմաշականները զրկուած են այս բոլոր առաւելութիւններէն և դիւրութիւններէն: Եթէ ակնարկ մըն ալ նետելու ըլլանք Հալքիի և Արմաշի աստուածաբանական վարժարաններու Յոյն և Հայ Եկեղեցիներուն մատուցած ծառայութեան վրայ, այն ատեն մեր տեսութիւնը ամբողջացուցած կ'ըլլանք: Հալքիի վարժարանը թէեւ 1849ին հիմնուած է, բայց անոր արդիւնաբերութեան բուն շրջանը կը սկսի 1875էն և այս հաշուով 33 տարուան մէջ այդ Դպրեվանքէն շրջանաւարտ եղած են 380 հոգի, որոնք ամէնքն ալ, բաց ի 4-5էն, կրօնաւոր եղած և հոգեւոր ասպարէզ ընդգրկած են: Հալքիի վարժարանին ուսանողներէն մեծագոյն մասը մետրոպոլիտ եղած է, իսկ հետեւեալ չորսը՝ նոյն իսկ տիեզերական Պատրիարքութեան կամ Օրթոտոքս Եկեղեցւոյ հովուապետութեան՝ պաշտօնին հասած են. 1. Իոաքիմ Դ., 2. Նէոֆիտոս Ը., 3. Անթիմոս Է. և 4. Կոստանդին Ե.:

Արմաշի Դպրեվանքը հիմնուած է 1889ին, որով շուրջ քսան տարուան գոյութիւն ունի և իր շրջանաւարտներուն թիւը հազիւ կը հասնի 30ի: Միջին հաշուով ուրեմն Արմաշը տարեկան $1\frac{1}{2}$ շրջանաւարտ ունեցած է, մինչդեռ Հալքիի վարժարանը, որուն բուն վերակազմութիւնը 1875էն կը սկսի միջին հաշուով, 10էն աւելի շրջանաւարտ ունեցած է: Արմաշի աշակերտներէն միայն մէկը Կիլիկեան եպիսկ. եղած է, միւսները դեռ եպիսկոպոսացու են: Արմաշի վանքին վանահայրերէն չորսը հին ատեններէ ի վեր Պատրիարք եղած են: Հալքիի վարժարանը զգուշաւոր ընտրութեամբ կ'ընդունուին աշակերտներ: Հոն ընդունուող ուսանողին ծախքերը հոգացող մը պէտք է ըլլայ: Մետրոպոլիտ մը պէտք է երաշխաւորէ ընդունուող աշակերտին ապագային հոգեւորական դառնալը, հակառակ պարագային երաշխաւորը 150 ոսկի պէտք է վճարէ: Հոգեւորական չեղող աշակերտներ վկայական չեն ստանար: Արմաշի մէջ բարեբախտաբար մենք այսպիսի խստութեամբ չենք վերաբերիր ուսանողներու հանդէպ, որոնք մինչեւ Ե. դասարան կրնան դեռ որոշել թէ կ'ուզե՞ն ընդգրկել կուսակրօնութեան ասպարէզը թէ ոչ: Յունաց Հալքիի վարժարանին աշակերտները Յոյն Եկեղեցին մէջ շատ աւելի ազդու դեր մը կը խաղան քան Արմաշականները մեր մէջ, բայց երկու Եկեղեցիներու դպրեվանքներու աշակերտներուն մատուցած ծառայութիւնները անգամ մըն ալ ապացուցած են ուսեալ հոգեւորականութեան անհրաժեշտութիւնը և անոր հոգեւոր վարչութեան ղեկավար ըլլալը: Տգէտ ու նախապաշարեալ կղերը կ'իյնայ, և պէտք է իյնայ և անոր տեղ կը գրաւէ ժամանակի ոգին ըմբռնող ուսեալ հոգեւորականութիւնը: Հայ Եկեղեցւոյ ապագայ զարգացումն ու յառաջդիմութիւնը ապագայ ուսեալ և զարգացեալ հոգեւորականութենէ կախեալ է. այս պատճառով անոնք որ կը սիրեն իրենց մայրենի Եկեղեցին, պէտք է նիւթապէս օժանդակեն անոր հոգեւոր կրթական հաստատութիւններուն, անոնք պէտք է պայծառացնեն Արմաշը, որ առ այժմ իր չունեցած «իւղովը կը տապկուի»:

ՏՈՔԹ. Յ. ԹՕՓՃԵԱՆ

ԱՍՊԱՐԷԶԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Սիլվէն Ռուսէլի «Բուռ ֆէռ սոն շըմէն տան լա վի» անուն խիստ օգտակար եւ շահեկան գիրքէն կը քաղենք հետեւեալ հատուածը որ կրնայ իբրեւ ուղեցոյց ծառայել ամէն պատանիի որ դպրոցէն ելնելէ դուրս նետուած՝ դժնդակ քայլերով կը յառաջանայ կեանքի լայնարձակ ասպարէզին մէջ մտնելու համար:

Կոչում. զայն ըմբռնելու և անոր հպատակելու կերպը.—Դժուարութեանց կանխամտածութիւն.—Անպէտ և անկարեւոր բան մը չկայ.—Անձնավստահ եղէք գործի մէջ. Երկու տեսակ անձնավստահութիւններ, օգտակար և վնասակար անձնավստահութիւն.—Առիթներէն օգուտ քաղեցէք գործի մէջ:

Ակներեւ է որ բան մը լաւ կերպով ընելու համար զայն լաւ ճանչնալ պէտք է: Կոյր գլուխով անյարմար արհեստի մը մէջ նետուիլ ինքզինքը ծանր սխալմունքներու և ժամանակի ու դրամի և երբեմն ալ անդարմանելի վնասներու ենթարկել կը նշանակէ: Որ և է բան մը սկսելէ առաջ, առեւտրական կամ ճարտարարուեստական հաստատութիւն մը հիմնելէ, արհեստ մը սորվելէ կամ որ և իցէ ասպարէզի մը նուիրուելէ առաջ, ձեր մէջը նայեցէք մէյ մը, ձեր սիրտը լուրջ քննութենէ մը անցուցէք, փնտռեցէք ձեր կոչումը, նայեցէք թէ ի՛նչ են ձեր ընդունակութիւնները, ձեր ճաշակները, ձեր տրամադրութիւնները: Ձեր ուժերը բաւակա՞ն են ի գործ դնելու համար տաժանելի արհեստ մը որ ձեզի հաճելի կը թուի: Ունի՞ք հրամայելու այն ձիրքը որ հարկաւոր է ճարտարագործին, բազմաթիւ գործաւորներու հետ վարուելու համար: Ունի՞ք քաղցրաբարոյ և ճկուն նկարագիր մը որ անհրաժեշտ է վաճառականին: Երեւակայո՞տ էք, ունի՞ք ուրին, զգայնութիւն և մշակուած ոճ, որո՞նք ընտիր արուեստագէտները կը կազմեն: Ձեր ներսը՝ ինքզինքնիդ քննեցէք, ձեր հակումներն ու սրտին թելերը մանրամասնաբար ուսումնասիրեցէք, մի աճապարէք բնաւ և ձեր որոշումները երկարօրէն և լրջօրէն կշռեցէք: Իրերն ալ, մարդերուն պէս, մեզի առաւել կամ նուազ չափով հաճելի կ'ըլլան, անոնցմէ մերթ կը հրապուրուինք և մերթ կը խորշինք. հաճոյքով կանգ կ'առնենք անոնց վրայ կամ կ'արհամարհենք զանոնք: Մեծ սխալ մը գործած պիտի ըլլայիք, եթէ բանի այնպիսի արհեստ մը ի գործ դնէիք որուն հակակիր էք կամ անտարբեր: Հարկ չկայ պնդելու անկէ յառաջ գալիք գործադրութեան պակասաւորութիւններուն, ձեզ վերագրելի անհոգութիւններու և ձեր աշխուժին ու նախաձեռնութեանը յառաջադիմական անհետացմանը վրայ: Ընդհակառակը հաճելի եղած բանի մը աշխատիլը՝ ուժի նոր առատութիւն մը առաջ կը բերէ. աշխատութիւնը հաճոյք մը կը դառնայ և յոգնութիւնը՝ որ զուարթութեամբ կ'ընդունուի, նուազ ծանր կը թուի. Թէ՛ ձեզմէ և թէ ուրիշներէ գոհ կ'ապրիք. այս արդիւնքը ձեռք ձգելու համար ամէն ջանք ի գործ դնելու է: Եթէ չընէք այն արհեստը որուն կը սահմանեն զձեզ ձեր ընդունակութիւնները, երբեք չպիտի յաջողիք: Յաճախ կը պատահի որ գտնուիք այնպիսի միջավայրի մը մէջ որ աննպաստ և նոյն իսկ հակակիր է այն կոչումին որուն սահմանուած է ձեր միտքը. օրինակի համար, շատ մը ցամաք երկիրներու մէջ կորսուած պզտիկ քաղաքի մը մէջ կ'ապրիք և կը տենչաք նաւաստի ըլլալով ծովերու վտանգներուն դիմադրաւել և նմանիլ այն մեծ ճամբորդներուն որոնք քաղաքակրթութիւնը կը փոխադրեն աշխարհի ծայրերը: Սակայն ձեր շուրջը գտնուողները՝ ձեր բարեկամները, ձեր դիմումներուն պիտի հակառակին, որպէս զի չհնազանդիք ձեր միտքը պաշարող տիրական գաղափարին. Եթէ, սակայն, ճշմարտապէս ինքզինքնիդ ատոր սահմանուած կը զգաք, եթէ ձեր բոլոր մտածումներն ու անփոփոխելի միակ փափաքի մը կը դիմեն, եթէ անոր նուիրական հուրը կը զգաք ձեր մէջ, ինչ որ ալ ըլլայ, բաւական ուժ ունեցէք խզելու համար զձեզ կաշկանդող պարանները և ջանացէք ձեր յարմար դատած արհեստին հետեւիլ: Հոս բան մը չպիտի կրնայիք ընել վասն զի նիւթապէս անկարելի է ձեզի ձեր չափը տալ, մինչդեռ հոն պիտի յաջողիք, վասն զի ձեր կարողութիւնները պիտի ընդարձակուին իրենց ուզածին չափ և հոն դուք ձեր տարրին մէջ պիտի գտնուիք և շփման մէջ ձեր արհեստակիցներուն՝ որոնց հետ պիտի կրնաք մրցիլ հմտութեան և ճարտարութեան մէջ, որովհետեւ ձեր ճաշակներուն համեմատ վարուած պիտի ըլլաք: Անանկներ կը ճանչնամ որոնք ընտանեկան և զգացական պատճառներու և սիրելի էակէ մը չհեռանալու համար, շատ աղէկ գտնուելով հրաժարած են իրենց զբաղումէն և զիրենք թելադրող պարտաւորութենէն: Այսօր այդ պատճառաւ իրենց գոյութիւնը դժնդակօրէն կը քաշկռտեն նեղութեան և միջակութեան մէջ. իրենց անձին անարժան գործերու մէջ կը ծառայեն: Զիրենք խանդավառող զբաղումը չիջած է, որով իրենց կեանքին մինչեւ վերջը իրենց անկարողութեանը պատճառաւ պիտի տառապին և յետոյ դժբախտ պիտի մեռնին՝ զոհերը եղած ասպարէզի ընտրութեան չարաչար երկբայութիւններու, որոնց մասին ընելու սխալը գործեցին վճռական որոշումներու պահուն: Շատ մը գաղափարներու և գործերու մէջ շփման կէտեր, առնչութիւններ կան որոնք որոշ չափով մը կրնան լոյս սփռել ձեր կոչումին վրայ: Զանոնք խնամով դիտելը ձեզի կը վերաբերի ուրեմն:

Գիրքեր թղթատած ատեննիդ մասնաւորաբար կանգ կ'առնէք տպագրական գիրերուն ձեւին ու շարուածքին վրայ, կը դիտէք թուղթին մանր անհարթութիւնները, գլանեններու բաժանումները, պատկերներուն նրբութիւնները, վերնագիրներու զարդերը: Թերեւս ասոնք տպագրութեան համար ձեր ունեցած ճաշակին յայտարար նշաններն են. ուստի ձեռնհաս անձերու խորհուրդ հարցուցէք, խորերը մտէք ձեր ընդունակութեան և դիտեցէք թէ այդ արհեստը գրկելէ առաջ բաւական լրջօրէն մտածա՞ծ էք: Փողոցին մէջ շատ մը խանութներու առջեւէն կ'անցնիք՝ առանց պզտիկ ակնարկ մը իսկ նետելու անոնց մէջ, մինչդեռ անդին ուրիշ խանութներ զձեզ կը քաշեն անյաղթելի կերպով: Կը կենաք անոնց ապակեզարդերուն առջեւ, մանրամասն կերպով կը դիտէք հոն ցուցադրուած առարկաները, հոգ չէ թէ անոնք ձեզի համար որ և է օգտակարութիւն չունենան: Ձեր այս շահագրգռութեան շարժառիթները փնտռելով, հարկ եղած հետեւութիւնը հանեցէք անկէ: Որո՞նք են ձեր այն բարեկամները որոնց հետ կը սիրէք գտնուիլ ամէնէն աւելի. ինչ գործով կը զբաղին, ինչ կը խօսին: Մէկը փաստաբանի մըն է և յաճախ անոր հետ կը խօսիք արժեթուղթերու ելեւէջներուն և շահադիտութեան հնարքներուն վրայ: Ուրիշ մը՝ օրմոքիդի մեծ վաճառականի մը քով պաշտօնեայ ըլլալով, տեղեկութիւններ կու տայ ձեզի հրապարակի գիներուն, այսինքն ապրանքին չվաճառուելուն վրայ և կ'ըսէ ձեզի թէ վարպետ յառաջիկայ հունձքը ինչո՛ւ համար այժմէն իսկ վտանգուած է: Ուրիշ մըն ալ ճարտարապետի պաշտօնեայ է և ձեզի կը տանի ցուցնելու համար այն տունը կամ շէնքը որուն աշխատութիւններուն կը հսկէ: Ձեզի արհեստական շատ մը մանրամասնութիւններ կու տայ օրինակներով մէկտեղ, և դուք մտիկ կ'ընէք անոնց առանց ձանձրանալու: Ձեր այս երեք բարեկամներէն ո՞րն է ուրեմն որ ձեզի ամէնէն աւելի կը շահագրգռէ, անիկա, ան՛ զոյգ, որուն հարցումներ կ'ուղղէք անդադար հետաքրքրութեամբ մը և որ իր արհեստին վերաբերեալ բազմաթիւ լուսաբանութիւններ կը հայթայթէ ձեզի. այս վերջինին է անտարակոյս որ օր մը պիտի ըսէք. «Ըսէք ինծի համար բարօֆիտ որպէս զի ձեր գրասենեակը մտնեմ.» Տակաւին դպրոցական եղած ատեններնիդ ալ բնալուծութեան քաղցր ճաշակ մը կը յայտնէիք. այս գիտութիւնը ձեր մտքին համար մասնաւոր քաղցրութիւն մը ունէր. կ'ուզէիք գիտնալ մարմիններու բաղադրութիւնը, գուշակել անոնց բաղադրութիւնները կառավարող օրէնքները. ձեր ուսուցիչը գովեստ միայն կ'ուղղէր ձեզի և ամէն տարի առաջին մրցանակը կը շահէիք. ուրեմն երբոր դպրոցական շրջանիդ աւարտէք, անմիջապէս մի՛ ձգէք ձեր այս նախապատրաստութիւնը, և եթէ կրնաք, դեղագործ եղէք, վասն զի այդ արհեստը լաւ գործադրելու հաւանականութիւնը ունիք: Այսպէս գործեցէք այն ամէն բաներ, որոնք կրնան զձեզ առաջնորդել: Հարկ չկայ ըսելու թէ այս հակումներն ու նախատրամադրութիւնները առաջին նշանակներն են միայն գտնելիք ճամբուն, ուր վերջնականապէս մտնելէ առաջ հետեւեցէք քիչ մը վերջը տալիք խորհուրդներուս: Լաւ է որ մարդ զգուշանայ կանխահաս որոշումներէ: Մտիկ ըրէք այս մեծ խօսքին. «Մանաւանդ որոշում մը տալու մէջ փութկոտ ըլլալէ զգուշացէք. ձեր իսկ անձին արթուն և յամառ հակառակորդը եղէք. ջանացէք որ միշտ սխալանքի մէջ գտնէք ինքզինքնիդ...» Բաստէօրի նամակը առ Տր. Բօլ Ժիպիէ: Ձեր նորահաս կոչումին կամ արհեստին անկեղծութիւնը զգալու մի՛ վախնաք, աչքի առջեւ բերելով անոր դժուարութիւններն ու օ-

---

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ — 63 —

ԲՕԼ ՄԱՐԿՐԻԹ

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԿԻՆԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԵՐԿՈՒ ՕՐՕՐՈՑՆԵՐԸ

ԺԷ.

ՄՕՐԻՍ ԼԸ ՇԱՐԻ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

—Դժուարաւ պիտի կարենամ կարգ մը դնել պատմութեանս մէջ, որպէս զի կարենաք յստակօրէն հետեւիլ դէպքերու հիւսուածքին և հաղորդել Տիկին տը Մօրայլի: Եղբայրս Հասմէն հեռանալով Ֆրանսա անցաւ, և մարքիզին բացակայութեանը, որ այն ատեն Ամերիկա կը ճամբորդէր, Տիկին տը Մօրայլի առանձնականութիւնը ընդունեց Ռօշ-Թօրթի մէջ... Քանի մը ամիս յետոյ՝ եղբայրս իբր լիազօր դեսպան Սերպիա մեկնեցաւ: Դուք ալ գիտէք այդպէս ըլլալը: Եթէ բան մը կայ, ուրկէ տեղեկութիւն չունիք, ան ալ աս է թէ Ռօժէր իր երիտասարդութեան ատեն Օր. Օռօր Քանօրդէ —այն ատեն նորատի աղջիկ մը որ կը բնակէր իր մեծ հօր մեծ մօր՝ Հօ-Պրիաններու քով— հրապարակէն աղքատ, միշտ յուսալից կը գտնուէր: Հակառակ անհեռատես դէպքերուն, Ռօժէր լաւագոյն բախտ մը կ'ակնկալէր ապագային համար, երբ իմացաւ որ տը Մօրայլ մարքիզին հետ ամուսնացած էր Օռօր, զոր իր նշանածը կը նկատէր: Ասիկա սոսկալի հարուածի մը պէս ազդեց Ռօժէրի: Ամբողջ երկու տարի քաշքշուեց այն թաքուն վիշտերէն մէկը, որոնք տակաւ կը մաշեցնեն կեանքի զօրութիւնը: Ետոյ չկրնալով մոռնալ ու համակերպիլ, տեսակ մը մռայլ քաջութիւն եկաւ վրան: Ըրաւ այն բանը զոր կ'ընեն նմանօրինակ կացութեան մը մէջ գտնուողները. կեանքի յորձանքին մէջ նետուեցաւ: Նորէն անձնատուր եղաւ աշխարհիկ կեանքին, ուրկէ հեռացած էր. ջերմ ընդունելութիւն մը գտաւ հոն, շնորհիւ իր անձնական յանկուցիչ արժանիքներուն: Առաջարկներ եղան՝ հարուստ աղջիկներու հետ ամուսնանալու համար. բայց փառասէր չըլլալուն՝ մերժեց ամէնքն ալ: Հաճոյքի ոլորտներ փորձութեան մատնեցին զինքը, բայց այն մարդոցմէ չէր որոնք մխիթարութիւն կը գտնեն օպերային տափակ կենակցութեանց մէջ: Այդ միջոցին էր որ տարօրինակ կին մը մտաւ գործել իր կեանքին մէջ: Ազնուական կին— գէթ ինք այնպէս կ'ըսէր— մէկն էր ան, և իշխանուհի Սթրէքօֆ կը յորջորջէր ինքզինքը: Ռո՞ւս էր, ինչպէս կ'երեւար անունէն, թէ Ամերիկացի կամ Արեւելցի: Անկարելի էր գիտնալ: Հաւասար դիւրութեամբ կը խօսէր հինգ-վեց լեզու: Աշխարհի չորս կողմը պտտած էր: Գեղանի ու հարուստ էր: Այնչափը կը բաւէր, որպէս զի Ռօժէր կարենար մուտ գործել կարգ մը սրահներու մէջ: Ինք կը պատմէր թէ Սթրէքօֆ իշխանէն բաժնուած էր, որուն համար չար լեզուները կ'ըսէին թէ գոյութիւն ունեցած չէր երբեք: Մեռած էր ամուսինը, և այդ պարագան կասկած կը ներշնչէր: Զարմանալի առասպելներ կը շրջէին այդ կնոջ կեանքին վրայ, ուր ոսկին, արիւնը և տիղմը վեր դաւիչ խառնուրդ մը կը ձեւացնէին: Սակայն ցած ձայնով կը խօսէին այդ ամէնուն վրայ: Իշխան Բօրօնա խնդալով ըսած էր թէ Վիեննայի մէջ իբր ձիամարզիկ ճանչցած էր այդ կինը. յաջորդ օրը՝ անոր պաշտօնակալ մը մենամարտի հրաւէր ընդունեց գնդապետ Ճիուլիօ տէլլա Մարքայի կողմէ: Իշխան Բօրօնա սուրի հարուած մը ընդունեց մենամարտին մէջ: Քանի մը օր յետոյ, ընդդիմադիր կուսակցութենէն մէկը, Մանօ անուն, այդ կնոջ առաքինութեան վրայ կասկած յայտնած ըլլալով՝ թատրոնէն դարձին, Նացիոնալէ փողոցին մէջ, դաշոյնի երեք բոլոր հարուածներով վիրաւորուեցաւ կանակէն ու մեռաւ: Այդ ողբերգական վախճանները, որոնք պերճախօս պատիժ մը ըլլալ կը թուէին յանդուգն լեզու և խայթող միտք ունեցողներու համար, կրկնապատկեցին այդ խորհրդաւոր կնոջ ազդեցութիւնը, զոր «Սեւ Ջոցոնտին» կը կոչէին: Այդ յորջորջումին պատճառը աս էր որ, հրաշալիօրէն սպիտակ, միշտ սեւ զգեստներ կը կրէր, որոնց սաթենէ, մետաքսէ ու թաւիշէ կերպասները ի վեր կը հանէին իր մարմնոյն ճկուն համաչափութիւնը և հիանալի ուսերուն չքնաղութիւնը: Ռօժէրի վրայ էր աչքը: Եղբօրս սիրահարուեցաւ, թէեւ Ռօժէր պատճառ տուած չըլլար բնաւ. ընդհակառակը: Կանխազգացում մը զինքը կը հեռացնէր այդ կնոջմէն. բայց ինչ որ կինը կամենայ, ի վերջոյ այրն ալ կը համակերպի այդ կամքին: Ձեզի ըսի թէ շատ գեղեցիկ էր ան. այդ բառը պէտք եղած բացատրութիւնը չի տար: Այդ կինը կախարդիչ բան մը ունէր իր նայուածքին ու ձայնին մէջ. ազնուաբար հրապոյր մը ունէր անձնաւորելու այդ երկու տարբեր էակները իրարու միացած փոթորկալից յարաբերութեամբ մը: Այդ կինը, բռնացող, անխիղճ, անբարոյական, որ իրեն գերի դարձուցած էր սիրահարները, զայրացաւ խելայեղ, տեսնելով որ Ռօժէր նուաստացող ու խաղալիկ դարձող մարդ չէր բնաւ: Ռօժէր, ցանկութեան առաջին թափէն յետոյ, ինքզինքը մեղադրեց, տեղի տուած ըլլալուն համար սիրոյ մը, զոր չէր զգար սրտէն: Մէկ տարի տեւեց իրենց յարաբերութիւնը, որմէ յետոյ եղբայրս նախընտրեց խզել: Իշխանուհին միտքը դրաւ վրէժ լուծելու անպատճառ: Այդ գայթակղութենէն և նոյն կնոջ տունէն գտնուած թուղթերուն հետեւանօք, որոնք Աւստրիոյ կոմսին հաշուոյն ձեռք բերուած զինուորական գաղտնիքներու կը վերաբերէին, Հռոմէն իսկոյն մեկնեցաւ ան: Բոլորովին անհետացաւ Տիկին Սթրէքօֆ. ոմանք կ'ըսէին թէ իր վաղեմի փայլուն կեանքը վերսկսած էր Բուդապեշտի կամ Լոնտոնի մէջ. ուրիշներ ալ կը կարծէին թէ իր պարտքերուն և ոճիրներուն տակ ընկճուած, կարօտ վիճակի մը մատնուած, գնչուի մը սիրուհին եղած էր, որ կը ծեծէր զինքը, Հունգարիա կը տանէր, թափառական ու թշուառ:

Այդ միջոցին, առանց դուռը զարնելու, իր սովորական անփութութեամբ, ներս մտաւ, Ժակը գիրկին մէջ:

—Տիկին, կը հաճի՞ք վայրկեան մը քովերնիդ առնել, որովհետեւ արթնցած է: Լուացարարուհիին հետ ճերմակեղէնները պիտի համրեմ: Շատ սիրուն տղայ է. տեսէ՛ք:

Տիկին Տանօրէ գիրկն առաւ պզտիկը ու ճամբեց սպասուհին: Մօրիս Լը Շար երկիւղած յուզումով մը դիտեց մանուկը և անոր դիմագծերուն վրայ փնտռեց մեռած եղբօրը դիմագծերուն հետ նմանութիւն մը:

—Ռօժէրը կը յիշեցնէ, բայց մօրը դէմքն ու բերանն ունի:

Մօրիս ամօթխածութեամբ չհամարձակեցաւ Տիկին տը Մօրայլի անունը տալու, յարգանք տածելով այդ անունին նկատմամբ, որ պէտք չէր արտասանուէր: Ու տղուն վրայ ծռելով կակուղ և դալջ ձեռքը բռնեց. յետոյ բարեկամ մատները զգուելով՝ այդ մանրիկ ձեռքը համբուրեց:

—Խե՜ղճ փոքրիկ, մրմնջեց Մօրիս:

Այդ տղուն զոհուած ապագային վրայ կը խորհէր, անհայր և անմայր, իբր ապօրինի զաւակ պիտակուած, ազգապիղծ ծնունդի մը նման: Սոսկալի անարդարութիւն մը կար այդ բանին մէջ, որուն ծանրութեան տակ ամբողջ կեանքին մէջ պիտի կքէր ղալփաղփուն էակը, մարդոցմէ և օրէնքներէն լքուած:

Խոր կարեկցութեամբ մը կրկնեց Մօրիս.

—Խե՜ղճ փոքրիկ...

Ժաքին ներկայութիւնը պատճառ եղաւ որ Տիկին Տանօրէ պատմէ տղուն անհետացման իրիկունը իր և Տիկին տը Մօրայլի քաշած անձկութիւնները: Մօրիս Լը Շար տեղեակ չէր այդ դէպքին. Վի Բիւպլիք կարդացած չըլլալուն համար, ա՛լ աւելի սրտագին կարեկցութիւն մը զգաց:

(Շարունակելի)

հուսոյները, որոնց կ'ենթարկէ զինք իր ընտրութիւնը։ Արհեստական գործի մը ամենաչնչին մանրամասնութիւնները իսկ ուշ ընելը ծաղրելի բան մը չէ։ Մակերեսութեան քննադատներ են անոնք, որ կ'ըսեն թէ ասիկա ժամավաճառել է, ցանկը լինալ է։ Այս միջակ կարծիքներուն իբրեւ մխիթարութիւն բազմաթիւ հռչակաւոր մարդերու կարծիքներն ու օրինակները ունինք մեր աչքերուն առջեւ։ Նիկերոն մեզ կը բացատրէ թէ ինչ է հեռատեսութիւնը. «Հեռատեսութիւնը բոլոր կարելի պատահարները իրենց կատարուելէն առաջ դիտելու և անոնց հետեւանքներէն առաջուընէ զգուշանալուն մէջ կը կայանայ։» Տակիտոս կը գրէ.— «Մարդու մը մեծ արդիւնքներ յառաջ բերելու կարողութիւնը անոր փոքրերուն տուած ուշադրութեանէն կը դատուի։»

Ասոնցմէ վերջ, ինչ կ'արժէն ալ, կ'ըսեմ ձեզի, ձեր ջանասիրութեանը վրայ զօսաբճօցող սոնամտափակ մատաղ մանկերու հեգնութիւնն ու պյպանումը։ Իրականութեան, արհեստի չօշափելի և դրական որոգինքներու վրայ կրթնեցէք միայն։ Ինչ որ ալ ըլլայ զգուշացէք մտաւոր գնահատումներէ, տարտամ հաշիւներէ որոնք հիմնուած են անստուգութեան և խաբէպատիր յոյսոյ վրայ. շուտով պիտի հասկնաք անոնց ունայնութիւնը։ Ծուլախորութենէ յուսահատութիւն դիմելով կամաց կամաց ինքզինքնիդ վրայ պիտի տարակուսիք և արհեստի մէջ յաջողութիւն չգտնելով պիտի դիմէք վհատութեան որ սառկումի և թշուառութեան նախադուռն է։ Բայց լաւ հասկցէք ըսածս. ձեզ յանձնարարած խոհեմութիւնս պէտք չէ մինչեւ երկչոտութեան յանգի. չըջահայեցութիւնը վախ չնչանակեր. ընդհակառակը ձեզ դրդելու արհեստին լաւ կերպով և լրջօրէն տեղեկանալէ, թերի ու դէմը լաւ մը կշռելէ և անկէ յառաջ գալիք չաները հանելէ վերջ, եթէ հաւատք ունիք ձեր արհեստին յաջողութեանը վրայ, ալ մի՛ վարանիք, անձնավստահութեամբ գործի սկսեցէք։ Նախաձեռնութի՛ւն ունեցէք. տոկուն մ'ալ ունեցէք, նորութիւններ մտցուցէք ձեր արհեստին մէջ և ձեր արհեստակիցներէն գերագոյն եղէք և ձգտեցէք զանոնք որ իրենց հին համբաւին հնացած կոյր սովորութիւններուն մէջ անունին. գիտցէք անցէ՛ք զանոնք։ «Տատամոտ մարդիկ իրենց կեանքին կէսը կը կորսնցնեն, մինչդեռ կորովամիտները կը կրկնապատկեն զայն։» (Ֆ. Ժէաֆօ)։ Զափազանց խղճահարները, թմբածները, բոբօծները ձեր արհեստական յաջողութեանը վրայ թերեւս նախ զարմանան. թողէք որ անոնք դարձի գան յետոյ ու գուբ յառաջդիմութեան հետ քալելնուն ուշադրութիւնը գրաւելով չպիտի ուշանաք նախապատուութիւն ձեզ բերել։ Անձնավստահ եղէք, բախտը կը նպաստէ անձնավստահ արհեստաւորներուն, ուղղամիտ և բուռարար միջոցներով յարատեւողներուն և ո՛չ յիմարներուն որոնք արհեստական մրցումի ժամերուն զարնուելով անդունդներէն անցնելու պէտքը անձնավստահութիւնը կը նկատեն։ Աստուածեղէն է լաւատեսական անձնավստահութիւնը որ արհեստին յաջողութիւնը ապահովելէ վերջ միայն գործի կը սկսի, որ ձեռնարկութեան դժուարութիւնները ի դերեւ հանելու համար բաւական համբերութիւն, կորով և ի հարկին դրամ ունի, որ կը տեսնէ ճամբան, կը ճանչնայ ասպարէզին նպատակը որուն կը դիմէ, արժանի է զինքը հասկցողներուն քաջալերանքին, ձեռնտուութեանը և հիացումին։ Սոտնկ անձնավստահութեան մը կարող մարդոց բանաստեղծը կ'աւետէ բախտին շնորհները։

Թարգմ. ՀՐԱՆՏ

ԱՌՏՆԻՆ ՑՈՒՑԱՏԵՍ

Ամրան սկզբնաւորութեան հետ շատերուն ալ ոտքերը մանաւանդ մատները քրտինքէ յառաջ եկած այնդամանան ու սպիտակ այտուցներով կը լեցուին, և մաքրութեան պակասութեան պատճառաւ ոտքի քրտինքի զզուելի հոտ մը կ'ընկերանայ ատոնց։ Տհաճ մը ախտ է աս, որուն դարմանն է ամէն օր լուալ ոտքերը, և անպիտի զուլպաներ կրել, որոնց հիւսուածքը ցանցառ ըլլան և լաւ ծծեն։ Ոտքերնին առատ քրտնող անձեր կարելի եղածին չափ, մանաւանդ տան մէջ, թեթեւ ու ծակոտկէն կիսակօշիկներ հագնելու են։

ՍԱՌՈՅՑԻ ՕՍՄ. ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ.—Սառոյցի Օսմ. Անանուն Ընկերութիւնը պատիւ ունի ծանուցանելու իր բազմաթիւ յաճախորդներուն թէ աժան գնով սառոյց տրամադրելի ընելու համար հանրութեան, այս տարու որոշած է զեղչել բաժանորդագրութեան սակարկներու միջոցաւ ծախուած սառոյցին գինները, տուն յանձնելի։ Փոքրանակ սառոյցի հայթայթումը դիւրացնելու նպատակաւ, Ընկերութիւնը աւելցուցած է իր սառոյցի բազմաթիւ մթերանոցներուն թիւը, Պոլիս, Բերա, Ղալաթիա և քաղքին շրջակայքը, ինչպէս նաև Վոսփորի գիւղերը, Գատըգիւղ, Կղզիները, Սան-Սթէֆանօ և Մաքրըգիւղ։ Բնակարան յանձնելի սառոյցին գինն է, Բերայի, Ղալաթիոյ, Գատըգիւղի, Հայտար Փաշայի և Սկիւտարի համար 30 ղրուշ բաժանորդագրութեան սակարկով, 30 հալթայթամիներով, իւրաքանչիւրը 2 օխա։ Վոսփորի գիւղերուն, Սան-Սթէֆանոյի և Մաքրիգիւղի համար միեւնոյն բաժանորդագրութեան սակարկը 33 ղրուշ, իսկ Կղզիներու համար 37½ ղրուշ։ Բաժանորդագրութեան սակարկները կը ծախուին քաղաքիս բոլոր գլխաւոր նպարավաճառներուն քով, ինչպէս Քօօբէրաթիվ, Տէմէթրաքօբուլօ, Բրօտի ք Թէօբ ու Ֆրանս և Մէօրի. նոյնպէս Սառոյցի Ընկերութեան գրասենեակները Ղալաթիա, Գարա-Մուսթաֆալար փողոց, Սանթալճը խան, երկրորդ յարկ։ 3—1

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ
ԱՆԳԼԻՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Լոնտոնի անգլեւ-ֆրանսական ցուցահանդէսին բացումը, զոր արդէն հեռագիրները հաղորդեցին, սապէս կը նկարագրէ Բարիզի թերթի մը Լոնտոնի թղթակիցը.

Անգլեւ-ֆրանսական ցուցահանդէսը, որուն չքեղութիւնը այնքան և իրաւամբ դրուատեցին ամբողջ Մեծին-Բրիտանիոյ մէջ, այն ցուցահանդէսը, խորհրդանշանը սիրալիր համաձայնութեան, զոր կ'ուզէն հիացումով այցելել բոլոր Ֆրանսացիները, հինգշաբթի իբրեւ հանդիսաւորապէս բացուեցաւ Կալլէսի իշխանին և իշխանուհիին կողմէ։ Նոյին Բարձրութիւնները երբ ժամանեցին, ընդունուեցան անգլիական ու ֆրանսական դրօշներով շնորհալի կերպով զարդարուած սրահի մը մէջ, ցուցահանդէսին պատուակալ նախագահ Արկայլի դուքսին, Լորտ Տէրպիի, Ֆրանսայի առեւտրական ու երկրագործական նախարարներուն կողմէ։ Դեսպան Պ. Քամպոն այս վերջիններն ներկայացուց իշխանին և իշխանուհիին։ Ֆրանսացի ծերակուտական Պ. Տիւբոն և ֆրանսական դեսպանատան ու հիւպատոսարանի բոլոր պաշտօնեաներն ալ ներկայ էին։ Քիչ վերջը կազմուեցաւ թափօրը, որուն գլուխը կը գտնուէին իշխանը ու իշխանուհին, Արկայլի դուքսին և Լորտ Տէրպիի առաջնորդութեամբ. ապա կ'երթային Ֆրանսայի երկու նախարարները, ֆրանսական դեսպանը եւայլն։ Երբ իշխանը արքայական բեմը մտաւ, զինուորական նուագածուներու երեք խումբերու ընկերակցութեամբ հազար երգիչներ երգեցին անգլիական ազգային երգը և «Մարսէյեզը», այս վերջինը ֆրանսերէն։ Խանդավառ ծափերու մէջտեղ իշխանը բացուած հռչակեց ցուցահանդէսը։ Ցետոյ հրապարակախօսութեանց սրահին մէջ ֆրանսական դեսպանը իշխանին ներկայացուց անգլեւ-ֆրանսական ցուցահանդէսին բոլոր ֆրանսական պատուիրակները։ Թափօրը, պատւոյ բակէն, անձրեւին տակ, գնաց երաժշտութեան ճիւղը, ուր նուագածուներու և երգիչներու խումբ մը կեցած էր և Անգլիոյ ու Ֆրանսայի ազգային երգերը նորէն լսուեցան։ Արկայլի դուքսը, խօսքը Կալլէսի իշխանին ուղղելով, ըսաւ.

«Իրա՛ւ թէ հաճոյ թուէր Ձերդ Արքայական Բարձրապատուութեան որ մենք, անգլեւ-ֆրանսական ցուցահանդէսի մը ծրագիրը քաջալերողներս, մեր շնորհակալութիւնները մատուցանէինք Ձերդ Արքայական Բարձրապատուութեան և Կալլէսի իշխանուհիին՝ անոր համար որ կը նախագահէք այս արարողութեան և այդպէս ձեր հաւանութիւնը կը յայտնէք դրացի ազգերու խաղաղութեան մէջ գործակցութեանը՝ Մեծին-Բրիտանիա և Ֆրանսա։ Նեղուցին միւս կողմը գտնուող ձեր բարեկամներուն հետ աւելի հեռու ծովերէ եկող մեր ցեղերու ժողովրդոց ազնիւ աջակցութիւնը կը վայելենք. այն երկիրներուն զորս Անգլիոյ մէջ Ձեր Արքայական Բարձրապատուութենէն աւելի լաւ ճանչցող չկայ, քանի որ այնքան այցելած է անոնց նաւահանգիստները և մայրաքաղաքները։»

Ցետոյ Արկայլի դուքսը քանի մը բառով ցոյց տուաւ վաճառականութեան, ճարտարարուեստին, արուեստին և մարմնամարզներուն այդ ցուցահանդէսներէն ձեռք բերելիք օգուտները։ Ապա խօսք առաւ Կալլէսի իշխանը և յայտարարեց.

«Պարոն դուքս, Կալլէսի իշխանուհին և ես մեծ հաճոյքով մըն է որ ներկայ կը գտնուինք այս կարեւոր և յիշատակելի առթիւ։ Մանաւանդ երջանիկ ենք ներկայ ըլլալով բացմանը ցուցահանդէսի մը որ արդիւնք է ազնիւ գործակցութեանը ֆրանսական այս մեծ ազգին, որուն միացած ենք մտերմական ու բարեկամական յարաբերութիւններով։ Բոլոր սրտով կը մասնակցիմ Ֆրանսայի կառավարութեան նկատմամբ յայտնուած երախտագիտական ընդհանուր զգացումին՝ այն սիրալիր ու անկաշկանդ եղանակին համար որով քաջալերեց այս ձեռնարկը։ Ջերմագին ընդունելութիւն մը կ'ընենք այսօր հոս գտնուող Ֆրանսայի ներկայացուցիչներուն։ Ուրախ եմ որ այս շարժումին մեծապէս և ազնուաբար հետեւեցաւ մեր տէրութեան անդրծովեայ երկիրներուն մեծ մասը։ Կը շնորհաւորեմ այս գեղեցիկ ու հրաշալի գործին աջակցողները, կը ցաւիմ որ այս առթիւ անկարելի է այցելել զանազան ցուցադրութիւնները, սակայն կը յուսանք թէ մօտերս առիթը ունենանք այցելելու։ Մեծապէս վստահ եմ որ ձեր յուսացած շահերը կատարելապէս իրականանան։ Իրա՛ւ թէ անգլեւ-ֆրանսական ցուցահանդէսը քաջալերէր մաքուր մրցակցութիւն մը, մղէ մը ըլլար ծանօթութեանց ու գաղափարներուն փոխանակութեան, զօրացնէր ազգերու բարեկամութիւնը, և այդպէս օգնէր քաղաքակրթութեան գործին և խաղաղութեանը ու բարգաւաճումը տարածէր աշխարհի վրայ։»

Այս բանախօսութիւնը միաձայն ծափահարութիւններով ողջունուեցաւ։ Կալլէսի իշխանը, առանց կարեւորութիւն տալու անձրեւին, գնաց Բարիզի քաղաքին ճիւղը և հոն ընդունուեցաւ Բարիզի քաղաքապետութեան Խորհուրդին նախագահ Պ. Ա. Լըֆէվրի կողմէ, որ յանձնարար չքնաղ մը մատոյց։ Թափօրը գնաց ոլիմպիական խաղերու կրկէսը, ուր կատարուեցաւ օրուան պաշտօնական վերջին արարողութիւնը։ Կալլէսի իշխանը, լողալու, վազելու և ուրիշ մարմնամարզական փորձերու ներկայ գտնուելէ ետքը, մեկնեցաւ՝ Ֆրանսայի առեւտրական ու երկրագործական նախարարներուն և ֆրանսական դեսպանին ձեռքերը սիրալիր կերպով թօթուելով։

—Անգլեւ-ֆրանսական ցուցահանդէսը կը գտնուի 56 էքդար տարածութեան վրայ. կը բովանդակէ չորս հարիւր չէնքեր, որոնց քսանը խիստ հոյակապ են նոր ոճով կառուցուած։ Պատւոյ բակը կը գտնուի ցուցահանդէսին կեդրոնը. հոն է լիճը վրան կամուրջով մը, որուն տակէն կ'անցնին կանալներ և ելեկտրաշարժ նաւակներ, որոնք կ'երթեւեկեն ցուցահանդէսին զանազան ջրանցքներուն մէջ։ Պատւոյ բակին դիմացը կայ հրապարակախօսութեանց սրահը, ուր կարեւոր արարողութիւններ պիտի կատարուին։ Ցուցահանդէսին ամէնէն աչագին չէնքը մեքենաներու ճիւղն է՝ երկու էքդարէ աւելի տարածութեան մը վրայ չինուած։ Անգլիական ու ֆրանսական գաղթավայրերու ճիւղերն ալ ուշադրութեան արժանի են, կայ նաև իռլանտական գիւղ մը՝ իսկական հիւղակներով. նաև ոլիմպիական խաղերու կրկէսը որ, 68,000 հոգի կրնայ պարունակել։ Ցուցահանդէսին բոլոր չէնքերը զուտ սպիտակ ներկուած են։ Շաբաթ օրը հարիւր երեսուն հազար հոգի այցելեցին ցուցահանդէսը։

— Լոնտոնի առեւտրական սենեակը, շաբաթ գիշեր, ճաշ մը տուաւ Ֆրանսայի առեւտրական ու երկրագործական նախարարներուն և դեսպանին ի պատիւ։ Բանախօսութիւններ արտասանուեցան, ներբողելով անգլեւ-ֆրանսական սիրալիր համաձայնութիւնը։

ԳԵՐՄԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴԻՒԱՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Քէօլնիշէ Ցայթունկ «Գերման քաղաքականութիւն և դիւանագիտութիւն» խորագրով յօդուած մը կը հրատարակէ, որուն համար կ'ըսէ թէ դուրսէն ստացած է, սակայն գերման շատ վաւերական աղբիւրէ մը, և ուր ցաւ կը յայտնուի թէ սա կարծիքը տարածուած է, որուն համաձայն իբրեւ թէ Գերմանիա բնաւ պատերազմ չուզեր։ Այդ յօդուածը կը յարէ.

«Կ'ըսուի թէ Գերմանիա չի կրնար պատերազմել, թէ ժողովուրդը պատերազմ չուզեր և թէ Գերմանիոյ մէջ երբ սուրը կը ծածանի թատերական ազդեցութիւն մը ընելու համար է միայն։ Զանազան խնդիրներ կը հաստատեն թէ այսօր, ինչպէս յիսուն տարի առաջ, Բրուսիոյ մէջ սա կարծիքը կը տիրէ թէ զօրաւորը պէտք է քաջութիւնը ունենայ տեղի տալու։ Իրաւ է որ դիւանագիտութիւնը պէտք է աշխատի խաղաղութեան պահպանման, սակայն բնական տկարութիւն մը և տենչանօք զիջողութիւններ կը վիրաւորեն Գերմանիոյ պատիւը և առաջ կը բերեն ճիշդ այն վտանգը, ուրկէ կ'ուզուէր խուսափել։ Պէտք է աշխարհի մէջ գիտնան թէ Գերմանիոյ համբերութիւնը չափ մը ունի և թէ Գերմանիոյ սպառազինութիւնները թէեւ ամէնէն աւելի պաշտպանողական են, սակայն անոր սուրը նուազ հատու չէ։ Եթէ Գերմանիոյ քաղաքականութիւնը այս հանգամանքը մոռնայ և եթէ ամբողջ երկիրը անոր ձայն տայ, այլ եւս ոք պիտի գանգատի Գերմանիոյ դիւանագիտութեան անկարողութենէն։»

Պերլինէն Թանի թղթակիցը այդ առթիւ կը հեռագրէ.—«Քէօլնիշէ Ցայթունկի այդ յօդուածը, որ Գերմանիոյ քաղաքականութեան համար աւելի խիստ է քանի թէ դիւանագիտութեան մասին, մեծ աղմուկ կը յարուցանէ Պերլինի մէջ և եթէ ոչ ազդարարութիւն գէթ վրդովմունք մը կը նկատուի դժուարին վայրկեանի մը մէջ։ Հաւաստեցին ինծի թէ նախարարապետին կողմէ ներշնչուած չէ։ Գերման դիւանագէտ մը յայտարարեց թէ այդ պարագան պատճառ մը չէ զայն որ և է կարեւորութենէ զուրկ նկատելու, վասն զի աւելի կորովի քաղաքականութեան մը հետեւելու բաղձանքը կը յայտնէ, բաղձանք մը որ օր օրի աւելի կը յայտնուի ընդհանուր կարծիքին մէջ։ Գերման այդ դիւանագէտը դիտել տուաւ թէ Ռայխստագին մէջ արտաքին քաղաքականութեան մասին կատարուած վերջին վիճաբանութիւնները արդէն յայտնի ըրած են այդ հակումը, որ անկէ ի վեր աւելի չեշտուած է և զոր գերման կառավարութիւնը նախապէս քիչ մը աւելի երկբայութեամբ նկատողութեան առաւ։ Նոյն դիւանագէտը դիտել տուաւ թէ ատոր ծագումը երեւան եկած է գաղթավայրի կուսակիցներու և համագերմաններու գաղափարներու տարածման պահուն, սակայն յայտնի է թէ այդ գաղափարները ուրիշ շրջանակներու մէջ ալ տարածուած են։ Պերլինի պաշտօնական շրջանակներուն մէջ կ'ըսուի թէ Գերմանիա բնաւ մտադիր չէ այդ ճնշումին տեղի տալ՝ իր քաղաքականութեան ընդհանուր գիծերը փոխելու չափ. այսուհանդերձ կ'երեւայ թէ նախարարապետը մինչեւ մէկ աստիճան կը զգածուի այդ քննադատութիւններէն, հիմա մանաւանդ որ աւելցած են և Քէօլնիշէ Ցայթունկ ալ անոնց համակարծիք ըլլալու երեւոյթը ունի։»

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ

Մ. Նահանգաց Երեսփոխանական ժողովը դրամական օրինագիծը քուէարկեց 145ի դէմ 184 ձայնով։ Այդ օրինագիծը, որ Պ. Ֆօուլէրի պատրաստածն է, կ'ապահովէ պանքերու հաստատութիւնը։ Այդ պանքերը, երբ անհրաժեշտ ըլլայ, պիտի կրնան մինչեւ երկուքուկէս միլիառի պանքանոտ շրջաբերութեան հանել, ամէն տեսակ արժէթուղթեր և տեղական պանքաներու մէջ գտնուած առեւտրական թուղթեր իբրեւ երաշխաւորութիւն ցոյց տալով։ Նաեւ յանձնաժողով մը կը կազմէ՝ ուսումնասիրելու պանքնոտներու շրջաբերութեան նոր ծրագիրը և անոր կազմակերպութիւնը։ Այդ յանձնաժողովը պիտի բաղկանայ տասը ծերակուտականներէ, վեց երեսփոխաններէ և նախագահին կողմէ ընտրուելիք վեց անդամներէ։ Յանձնաժողովը իր տեղեկագիրը պիտի ներկայացնէ 1909 յունուար 1էն առաջ։

—Ծերակոյտը որոշեց ամերիկեան դրամներուն վրայ վերահաստատել սա նշանաբանը.—«Աստուծոյ վստահած ենք»։ Այդ նշանաբանը վերցուած էր ոչ թէ հակակրօնական զգացումով մը, այլ այն պատճառով որ անպատշաճ կը նկատուէր Աստուծոյ անունը նշանակել դրամի մը վրայ։

— Մ. Նահանգաց մէջ բամպակի հրապարակին վրայ գործունէութիւն կը տիրէ։ Ցուլիսի բերքը 9 ֆր. 90ի ծախուեցաւ՝ այսինքն վերջին գինէն 47 սանթիմ աւելի։ Զորեքշաբթի իրիկուն գինը ինկան և սակարանը երբ փակուեցաւ գինները 15էն 39 սանթիմ վար էին առջի օրուընէ։ Կ'ըսուի թէ Լուիզիանայի Երեսփոխ. ժողովին օրինագիծ մը պիտի ներկայացուի՝ բամպակի վրայ պայմանաժամով վաճառումները արգիլելու համար։

ԷՕՅԼԷՆՊՈՒՐԿԻ ԻՇԽԱՆԸ

Շդայնպէրկի մէջ Էրնոդ ձկնորսին տանէն գտնուած նամակներուն մէջ կան երկու հատ, որոնցմով Էօյլէնպուրկի իշխանը երկիւղ կը յայտնէ Էրնոդի կողմէ կարելի անգաղտնապահութեան մը մասին։ Ձկնորսը, արդէն, յանկարծ իշխանին վերադարձուց անոր կողմէ ժամանակին իրեն փոխ տրուած 20,000 մարքի գումարը։ Իշխանը վախցաւ թէ մի՛ գուցէ Էրնոդ, այդպէս իր անկախութիւնը ձեռք բերած ըլլալով, երեւան հանէ իրենց նախկին յարաբերութիւնները։ Ձկնորսը գրեց անոր թէ կրնայ վստահ ըլլալ, վասն զի ապառաժի մը պէս հաստատուն պիտի մնայ։

— Լիպէնպէրկի դղեակին մէջ ալ խուզարկութիւն կատարուելով նամակներ գտնուեցան, սակայն ատոնց պարունակութիւնը յայտնի չէ։

ԵՐԿՈՒ ԶՕՐԱՎԱՐՆԵՐ

Պլէօմֆօնթէյնէն հետեւեալը կը հեռագրէ Թայմզի թղթակիցը.— Պլէօմֆօնթէյնի քաղաքապետ Պ. Պոթայի կողմէ կատարուած ընդունելութեան մը միջոցին իրարու ներկայացուցին հարաւային Ափրիկէի պատերազմին ատեն իրարու հակառակորդ երկու զինուորականներ՝ անգլիացի զօրավար Լորտ Միթուէն և պօէր զօրավար Տէվէթ։ Լորտ Միթուէն ըսաւ իր երբեմնի հակառակորդին, զոր անգլիացի զինուորները բնաւ չէին կրցած գտնել պատերազմի ատեն. «Շնորհակալ եմ զօրավար, վերջապէս ձեզ գտնելով»։ Երկու զինուորականները իրարու ձեռք թօթուելով սիրալիր տեսակցութիւն մը ունեցան։

ՏԱՄԱՅԻ ԼԱՄԱՆ

Զինուէն 13 ապրիլ թուով կը գրեն գերմանական թերթի մը.— «Շանսի գաւառին մայրաքաղաք Դայիեւանֆու մեծապէս փառաւորեց Պօտալայի կրօնքին կենդանի աստուծոյն այցելութեամբ, և Զինացիք արտասովոր դէպք մը կը համարին զայն։ Սուրբին երկար կարաւանը Բանասէ ճամբայ ելած էր և լեռնային ճամբով Շանսի հասաւ։ Դայիեւանֆուի մէջ կառավարիչը, Բէքինէն առած հրահանգին համեմատ, կարմիր ու դեղին պաստառներէ բաղկացած փառաւոր ու մեծ վրան մը կանգնած էր։ 100 մեթ. (=2500 քառակուսի մեթր) ընդարձակ հրապարակի մը վրայ քով քովի կանգնուած բազմաթիւ վրաններու մէջ կը գտնուէր կովի մորթէ զարդարուն ու մեծ վրան մը, մեծ Լամային բնակութեան սահմանուած, և ուր լաւագոյն ուտելիքներու ճոխ մթերք մը կար։ Մեծ Լաման արգիլած էր օտարականներու այցելութիւնը, և չէր ուզեր երեւիլ անոնց։ Հետեւաբար կառավարիչը խնդրեց Շանսիի մէջ գտնուող օտարականներէն հեռանալ Տամայի Լամայի կարաւանէն և առանց պաշտօնեայի ընկերակցութեան չմօտենալ անոր։ Զինացի ժողովուրդին ալ խստիւ արգիլուեցաւ Լամային մօտ հաւաքուիլ կամ հետաքրքրութեամբ կարաւանին հետեւէն ընթանալ։ Երբ կարաւանը քաղաքին մօտեցաւ, կառավարիչը չորս քիլօմեթր հեռուէն գնաց անոր բարձրաստիճան պաշտօնատարներուն հետ ընդառաջ ելաւ մեծ Լամային, և զայն բարեւելու ատեն իր բոլոր պաշտօնեաներուն հետ ծնրադրեց անոր առջեւ, մինչ սուրբը հազիւ փոխարինեց այդ բարեւը։ Զինու կառավարութիւնը Լամային պաշտպանութեան համար գումարտակ մը հեծելազօրք ղրկած էր Բանասէ, որոնք կարաւանին առջեւէն կ'երթային. կարաւանին կը հետեւէին զանազան կահկարասիքով բեռնաւորուած հարիւր ուղտեր, զորս երկու Մոնկօլներ կը վարէին։ Սուրբին ծառաներուն թիւը եօթանասուն էր, որոնք մեծ օղակներ կը կրէին իրենց ականջներէն. մէկ մասը երկար ու դեղին վերարկուներ հագած էին, ինչ որ անհարկու երեւոյթ մը կ'ընծայէր իրենց, և մէկ մասն ալ կարմիր երկար վերարկուներ ու դեղին բաճկոններ, որոնց վրայ վիշապներ փակցուած էին, զորս Բէքինի կառավարութիւնը նուիրած էր իրենց։ Մասնաւորապէս հետաքրքրութիւն կը չարժէին այդ ծառաներուն քառակուսի մեծ կօշիկները։ Կարաւանին առջեւէն քալող հեծելազօրքին մէջ ուղտերու վրայ նստած մէկ քանի անձեր տախտակներ բռնած էին՝ Պօտալայի կրօնն ու ազդեցութիւնը ջատագովող արձանագրութիւններով։ Մեծ Լամային առջեւէն կ'երթային թանձր քօղերով ծածկուած մարդկային մարմիններ, որոնց ո՛վ ըլլալը կարելի չէր տեսնել. բայց կ'ըսէին թէ ատոնք սուրբին հետ բերուած քրմուհիներն էին, որոնք միշտ անոր հետ գտնուիլ պարտէին։ Մեծ Լաման դեղին մետաքսով չքեղօրէն կահաւորուած դահաւորակի մը վրայ բազմած էր, զոր 16 անձեր կը կրէին։ Կարաւանը սպասող բազմութեան մօտ հասնելուն պէս, ծառաները տարօրինակ գոչեցին. «ի ծունր» և չծնրադրողներն ալ խարազանի հարուածներով սկսեցան ծնրադրել։ Մեծ Լաման իրեն համար պատրաստուած վրանը հասնելէն ետքը միայն կառավարիչին թոյլ տուաւ այցելել, և այդ միջոցին ինք աթոռակի մը վրայ նստած էր անշարժ, քարէ կուռքի մը պէս։ Հինգ օր իր վրանին մէջ փակուած՝ Դայիեւանֆուէ մեկնեցաւ ետքը, Վու-Դայ-Շան (հինգ սուրբ լեռ) քաշուեցաւ, Դայիեւանֆուի հիւսիսային արեւելեան կողմը լեռնաշղթայ մը, ուր բազմաթիւ են պուտտայական վանքերը։ Մեծ Լամային և իր հետեւորդներուն օրական ծախքն է 4000 դաէլ (=16,000 ֆրանք) զոր գաւառին սնտուկը կը վճարէ։ Շրջակայ երկիրներուն պուտտայական քուրմերն ալ զանազան ընծաներ բերած էին։ Շանսիի ժողովուրդը սովորաբար կուռքերով թափօր կազմած կը շրջագայի փողոցներուն մէջ, կրօնային պահանջմանց համաձայն, իսկ հիմա որ մարմնացեալ և կենդանի պուտտային չքեղ թափօրին առջեւ կայ, երկար ատեն մխիթարութիւն մը պիտի ըլլայ իրեն համար։»

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ԱՍՏԻՃԱՆ.— Ուլայի երկրորդ աստիճան տրուեցաւ ելմտական նախարարութեան ընդհանուր հաշուակալութեան կեդրոնական հաշիւներու ճիւղին երկրորդ միւմէյիզ Բէմալ պէյի։ Սալիսէի աստիճան՝ Սալովայի գաւառակին «մալ միւտիրի» Տանիալ պէյի։

ՊԱՇՏՕՆ.— Բ. Դրան Կայս. Ամէտի դիւանին քարտուղար անուանուեցաւ Սելանիկի կուսակալ Րէուֆ փաշայի թոռը՝ Նէճատի պէյ։

—Պետական Խորհուրդին նախկին դատարանին ընդհանուր դատախազի օգնական անուանուեցան նոյն Խորհուրդին օգնականներէն Նէճէտտին, Զէքերիա, Մաղլում ու Սամի պէյերը։

—Վանայ նահանգին մարդահամարի Տնօրէն անուանուեցաւ նոյն նահանգին մարդահամարի առաջին քարտուղար Սաբրը պէյ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ.—Քաղաքապետութիւնը հետեւեալ Պաշտօնական Ծանուցումը հրատարակած է.

«Նկատելով որ թաղապետական շրջանակներու մէկ քանի տեղերը այս միջոցիս նորէն ճարակած ծաղկախտը մահերու ալ պատճառ կ'ըլլայ, նկատելով որ այդ հիւանդութեան երեւան գալը ու ճարակումը պատուաստի գործողութեան կատարեալ կիրառումէն կախում ունի, նկատելով որ թաղապետական շրջանակներու առողջապահական մարմինները թէեւ այդ մասին ամէն ջանք չեն խնայեր, սակայն հիւանդութեան այդ կերպով ճարակումը առաջ կուգայ ժողովրդեան մէկ մասին պատուաստի օգտակարութիւնը գիտնալով հանդերձ անհոգ գտնուելէն և մէկ մասին ալ, մեծ մասամբ ոչ-իսլամ հասարակութեանց պատկանող, պատուաստի յորդ չընծայելէն, և նկատելով որ բոլորովին անընդունելի է հիւանդութեան ճարակմանը ասպարէզ տալ, ուստի թաղապետական շրջանակներուն ծանուցուած է որ ասկէ վերջը, օրէնքին տրամադրութեան համաձայն, փութով կատարուին պատուաստի գործողութիւնները. հետեւաբար արդէն պատուաստուած և օրինական պայմանաժամը անցընողները՝ կրկին անգամ և մինչեւ հիմա չպատուաստուածներն ալ պէտք է նորէն պատուաստուելով զգուշանան նոյն հիւանդութենէն վարակուելէ և օրինական պատասխանատուութենէ։»

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Աւստրիոյ, Գերմանիոյ ու Պարսից դեսպանները և Իտալիոյ դեսպանատան գործակատարը, երէկ, Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցան Մեծ Եպարքոսին և արտաքին գործոց նախարարին հետ։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԸ.— Լա Թիւրքի կ'ըսէ թէ Լոնտոնի լրագիրներուն գրածին նայելով Անգլիոյ կառավարութիւնը Կ. Պոլսոյ դեսպան պիտի կարգէ Թանճէրի անգլիական դեսպան Սըր Կ. Ա. Լօութէրը, որ տասնը հինգ տարի առաջ քարտուղարի պաշտօն վարած է Կ. Պոլսոյ դեսպանատան մէջ։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ կառավարութիւնը Կարոլ Ա. պատուանշանին երրորդ կարգը տուաւ Կոլաղի օսմ. ընդհանուր հիւպատոս Ազարեան էֆ.ի, որ միանգամայն օսմ. պատուիրակն է Դանուբի միջազգային յանձնաժողովին մէջ և անոր նախագահը։

ԿԱԼԻՊ ՊԷՅ. — Այտընի նահանգին Կայս. կալուածներու Տնօրէն Հիւսէյին Կալիպ պէյ, որ այս տարուան Սուրբէ Էմինի կարգուած է, Իզմիրէն Կ. Պոլիս ժամանելով ուղղակի Կայս. Պալատ գնաց և երախտագիտութիւն մատոյց։

—Հիւսէյին Կալիպ պէյ տեսակցեցաւ Էվգաֆի նախարար Թիւրխան փաշայի հետ։

ՄԹԵՐԱՆՈՑԻ ՏՈՒՐՔ. — Ջեռնհաս պաշտօնարանը հետեւեալ որոշումը հաղորդեց պէտք եղած տեղերը.—Օսմ. երկիրներու թէ՛ մէկ նաւամատոյցէն կամ ուրիշ մէկ կողմէն և թէ օտար երկիրներէ բերուած քարիւղները, ոլիւոյլը և այդ կարգի նիւթեր երբ ասկէ միայն օսմ. երկիրներու ներսերը ղրկուին, իբրեւ «Թրանսիդ» նկատուելով նաւամատոյցին մէջ մթերանոցի տուրքի պիտի չենթարկուին, վասն զի տարուելիք տեղը մթերանոց գոյուելով նոյն տուրքը արդէն պիտի գանձուի։ Եթէ նաւամատոյց ժամանելնուն իսկոյն չղրկուին, պահուելու համար առժամաբար պիտի զետեղուին նաւամատոյցին մթերանոցը, քանի որ այդ կարգի նիւթերը բացօթեայ չեն կրնար մնալ։ Եթէ մինչեւ մէկ շաբաթ ղրկուին, իւրաքանչիւր սնտուկէ հինգական փարա պիտի առնուի իբրեւ պահպանութեան ծախք. եթէ մինչեւ մէկ շաբաթ չղրկուին, մթերանոցի օրինական տուրքը պիտի գանձուի, քանի որ այլ եւս «Թրանսիդ» չի կրնար նկատուիլ։

ԽԱՐԹՈՒՄԷՆ առնուած հեռագրի մը նայելով, նոյն քաղաքին Կորտոն Գոլէճը այրեր է հրդեհի մը պատճառ։ Այդ հոյակապ չէնքին ալ թեւին մէջ միջագետանական աշխատանոց մը կար, որ Սուտանի տեղական հիւանդութեանց մասին թանկագին հաւաքածոներ կը պարունակէր։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ դեսպանին կինը՝ Տիկին Լէյշման, երէկ, Եւրոպա ուղեւորեցաւ Արեւելեան Ճեպընթացով։

ԱԹԷՆՔԻ մէջ յառաջիկայ տարուան մարտի սկիզբները երկրագործական ցուցահանդէս մը պիտի կազմակերպուի, ուր պիտի ցուցադրուին նաեւ օսմ. երկիրներու մէջ գործածուած երկրագործական բոլոր գործիքները։ Ցուցահանդէսը վեց ամիս պիտի տեւէ։

ԴԻՄԷՆԴԻՒՐԻ ՏՈՒՐՔԸ.— Ջեռնհաս պաշտօնարանը ծանոյց պէտք եղած տեղերը թէ վկայական ունեցող շերամի հունտ և խոզակ հասցնողներէն (թեսուեմբր և իրէքիր) Դիմէնդիւրի տուրք պիտի չգանձուի. եթէ ատոնցմէ զատ ուրիշ արհեստով մը կամ վաճառականութեամբ մը զբաղին, միայն ատոնց համար նոյն տուրքին ենթակայ պիտի ըլլան՝ կանոնագրին տրամադրութեանց համաձայն։

ՌՈՒՍՉՈՒՔԻ օսմ. դեսպանատան պաշտօնեաներէն մէկը, իբրեւ պատուիրակ Կայս. կառավարութեան, ներկայ պիտի գտնուի Ճօրճիա նահանգին Ատլանտա քաղաքին մէջ գումարուելիք վիրաբուժական համաժողովին։

ՀՆՈՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ու թղթատարական վերատեսչութեան գրուեցաւ որ Պոլսոյ թղթատարական նոր չէնքին մօտ գտնուած շաքարավաճառի խանութը գնելու համար անոր տիրոջը հետ բանակցութիւն կատարուի, գինը որոշուի և տեղեկագրուի։

ՇԻՃԱԴԵՂԵՐԸ.— Ջեռնհաս պաշտօնարանը ծանոյց ամէն կողմ թէ գաւառներէն ուղղուած շիճադեղերու և գրեխներու առաքումը յապաղմանց չենթարկուելու համար, պէտք է իւրաքանչիւր գրեխի գինը՝ մէկ օսմ. ոսկի կանխիկ ղրկել Կայս. բժշկական վարժարանին վերատեսչութեան։

ԱՆԳԼԻՈՅ դեսպանատունը մէկ քանի օրէն Թարապիոյ ամարանոցը պիտի փոխադրուի։

ԴԱՀԻՐԷԻ մէջ յառաջիկայ տարի գումարուելիք հնագիտական համաժողովին նախագահ կարգուած է Եգիպտոսի հնագիտական վարչութեան Տնօրէն Պ. Մասբէրօ։

— Եգիպտոսի մէջ Մէմֆիսի մօտերը տաճարի մը աւերակներուն մէջ կատարուած խուզարկութիւններով կարգ մը գերեզմանաքարեր գտնուեր են՝ հինգ հարիւր ոտք բարձրութեամբ ժայռերու մէջ փորուած։ Ասոնցմէ ոմանք բարձրաքանդակ նկարներով զարդարուած և մինչեւ հիմա անաղարտ մնացած են։ Այդ տաճարին ճարտարապետական ոճը մինչեւ հիմա գտնուածներէն տարբեր է և հելլենական ոճը կը յիշեցնէ։

ՍԸՎԱԶԷՆ կը գրեն թէ նահանգին ամէն կողմերը գարունը սկսած է և այս տարուան բերքը շատ առատ կ'երեւայ։ Նահանգին զանազան մասերուն մէջ օգտակար անձրեւներ տեղացած են։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻՆ մայիս 1ի վիճակահանութենէն հարիւր ոսկիի պարգեւը շահող 47,042 թիւ տոմսակին մէկ քառորդին տէրը՝ Պոլիս Տիվանեոլը հաստատուած Թէհաֆէր Ճէլալ էֆ. երէկ նոյն Պանքային կեդրոնական վարչութեան դիմելով ստացաւ իրեն ինկած բաժինը։

Կ. ՊՈԼՍԷՆ կը գրեն ռումանական թերթերուն թէ Թուրքիոյ բոլոր մասերուն մէջ այս տարի հունձքերը թէ՛ լաւ և թէ խիստ առատ պիտի ըլլան, որով տասանորդի տուրքն ալ նոյն համեմատութեամբ պիտի աւելնայ։ Հացի իւրաքանչիւր օխային վրայ եղած հինգ փարայի յաւելումը առժամեայ է։

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ մէկ քանի գիւղերուն մէջ վերջերս թէեւ անձրեւախառն կարկուտ տեղացեր է, սակայն վնասակար հետեւանք մը չէ ունեցած։ Գարիի հունձքը յառաջիկայ շաբթու պիտի սկսի. ցորենը տարուընէ առատ կ'երեւայ։ Խաղողներն ու ձիթենիներն ալ գոհացուցիչ են։

ՄԱՀԱՑՈՒՑԱԿ.—Ապրիլ 28էն մայիս 3 Կ. Պոլսոյ ու արուարձաններուն մէջ պատահած մահերու թիւն է 229, որոնց 4ը՝ կարմրախտէ, 1ը՝ կեղծմաշկէ, 7ը՝ ծաղկախտէ, 3ը՝ թիֆոյէ, 26ը հիւծախտէ, 24ը՝ ընչօղական գործարաններու հիւանդութիւններէ և միւսներն ալ զանազան ախտերէ։

ԵՂԵՌՆԱԴԱՏ տասնը հինգ տարուան տաժանակիր աշխատութեան դատապարտեց Ուրսօ անուն դերձակ մը, որ Բերայի մէջ տպարանէ մը գողութիւն կատարած և ոստիկանութեան գոմիսէր Մուսթաֆա էֆ.ի դէմ զէնք քաշած էր՝ անոր պաշտօնին կիրառմանը միջոցին։

ՀԱՐՍ ՈՒ ԿՆՍՈՒՐ.— Ատանայի նահանգին Սիս գիւղաքաղաքի Զովալ Աղա թաղին մէջ Այտըն անուն մարդու մը կինը ու տասր կեսուրը, որ Այտընի խորթ մայրն է, ըստ սովորութեան, մինչ կը կռուէին։ Կեսուրը պատրուակով մը հարսը ախոռը տարեր և հոն խեղդեր է։ Կէս ժամ ետքը սկսեր է պօռալ թէ հարսը անձնասպան եղած է։ Ոստիկանութիւնը քննութիւն կատարելով իրողութիւնը երեւան հաներ է։

ՅԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ. — Մրգեղէններու մաքսատան քննիչ պաշտօնեաներէն Պէհիճ Սատաէֆտին էֆ. երէկ առտու իր պաշտօնով զբաղած միջոցին յանկարծամահ եղաւ սրտի կաթուածէ։

ԶԱՖՐԱՆՊՈԼԻՈՒ մէջ, անցեալները, տուն մը հրդեհ կատարուած պահուն, բազմութեան շատութենէն տունը փլաւ։ Մէկուկէս տարուան տղայ մը մեռաւ և քանի չափ կիներ ալ վիրաւորուեցան։

ՊՈԼԻՍ. Էսկի Զաղթիէի կողմը, գաղթականներու հիւրանոցին պաշտօնեաներէն սարիկան-զինուոր Հիւսէյին, երէկ առտու, երկաթէ դուռը բացած պահուն մէկ փեղկը վրան ինկնալով, Հիւսէյին կուրծքէն վիրաւորուեցաւ, որով հիւանդանոց տարուեցաւ։

ՍԻՐԱՑԻՆ ԱՇԽԱՐՀԷՆ. — Գասըմ Փաշայի մէջ բնակող ռակերիչ Անուշն, տղէր գիշերը, ինքզինքը տան պատուհանէն վար նետելով ծանրապէս վիրաւորուեցաւ և քիչ ետքը մեռաւ։ Անուշն համահաւէն մը ունէր Եփրեմիա անուն, որուն հետ վերջերս գժտած ու բաժնուած էր։

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ԹԻՒԸ

ԿՈՎԿԱՍԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Ռուսիոյ Կրթական Նախարարութեան ենթակայ կովկասեան վարժարաններու Ընդհանուր Վերատեսուչին հրատարակած վերջին տեղեկագրէն կ'երեւի թէ 1907 տարւոյ յունուար ամսոյն մէջ կովկասեան տղոց գիմնազիոններու և բռօ-գիմնազիոններու մէջ կ'ուսանին 2826 հայ ուսանողներ և ռէալական դպրոցներու մէջ՝ 975։ Աղջկանց գիմնազիոններու և բռօ-գիմնազիոններու մէջ՝ 3373 աղջիկներ։ Քաղաքային դպրոցներու մէջ՝ 2393 մանչեր. Նախակրթարաններու մէջ՝ 11,551 մանչ և 2654 աղջիկ. արհեստագիտական դպրոցներու մէջ 147 հոգի. վարժապետանոցներու մէջ 27 հոգի. Պաքուի դպրոցներուն մէջ 144 մանչ և Մարիանեան վարժարանին մէջ 394 աղջիկ։ Կովկասի դպրոցներու Ընդհ. Վերատեսուչին այս տեղեկագիրը լիակատար գործ մը չէ, քանի որ հոն նկատի չեն առնուած Հայոց 199 եկեղեցական-ծխական նախակրթարաններու, դպրոցներու և մասնաւոր վարժարաններու մէջ ուսանող հայ բազմաթիւ աշակերտները։

15 ՄԻԼԻՈՆ ՈՍԿԻԻ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆԸ. — Յայտնի է թէ 1884ի միջոցները Պոլսեցի Կիւմիւշեան անուն Հայ մը, որ երկար ատեն Հնդկաստանի մէջ վաճառականութիւն ըրած և Անգլիոյ մէջ մեռած էր, իր 7 միլիոն անգլ. ոսկիի հարստութիւնը ձգած էր տեղւոյն անգլիական դրամատունը՝ իր ժառանգորդներուն անունով։ Այն ատենները բաւական թիւով իրական կամ երեւակայական ժառանգորդներ դիմումներ ըրին նոյն անգլիական դրամատան մօտ, բայց անոնցմէ և ո՛չ մէկը կրցաւ օրինաւորապէս հաստատել իր բուն ժառանգորդ մը ըլլալը, և հետեւաբար նոյն թուականէն ի վեր այդ 7 միլիոնի հսկայ գումարը մնաց իր տեղը և հաշուելով դրամին տոկոսը, կրնայ երեւակայուիլ որ այսօր նոյն գումարը հասած է մօտաւորապէս 15 միլիոնէն աւելի անգլ. ոսկիի։ Այս օրերս սակայն 50 տարեկանի մօտ Բերոյեցի մը՝ Օր. Կիւմիւշեան, որոշեր է դիմումներ ընել, քանի որ կարգ մը վաւերաթուղթերով և զանազան առոյգ թուականներով կրնայ եղեր հաստատել թէ ինք նոյն հանգուցեալ միլիոնատէր Հայուն՝ Գ. Կիւմիւշեանի եղբօր աղջիկն է և հետեւաբար օրինաւոր ժառանգորդը նոյն միլիոններուն։ Արձանագրելով այս պարագան Արեւելքի էջերուն մէջ, ուրիշ բան չենք կրնար ըսել, բայց եթէ մաղթել որ յիշեալ Բերոյեցի օրիորդը տիրանայ այս միլիոններուն և բախտը ունենանք օր մը զինքը դարձեալ այս միեւնոյն սիւնակներուն մէջ արձանագրելու իբրեւ առաջին հայ միլիոնատիրուհին։

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԸ հրաւիրուած է վաղը նիստ գումարել Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ։

ԳՈՒՐՈՒՉԷՇՄԷԻ Թաղ. Խորհուրդին գովելի ջանքերուն շնորհիւ մօտերս պիտի ձեռնարկուի մանկապարտէզի յատուկ շէնքին շինութեան։ Երէկ երբ նոյն Խորհրդոյ Ատենապետ և Գանձապետ էֆ.ները Ս. Պատրիարք Հօր բնակարանը գացած էին, խօսակցութիւնը դարձաւ Թաղին եկեղեց. և կրթական գործերուն շուրջ և այս առթիւ Ն. Ամենապատուութիւն գովեց Թաղ. Խորհուրդին ջանքերը։ Այս առթիւ Երուանդ էֆ. Բաղդասեան և Մանաս էֆ. Բէյիզեան Ս. Պատրիարք Հօր առաջարկութեան համաձայն հին արձանագրութեան տոմարներէն տեղեկութիւններ պիտի քաղեն, գտնելու համար առաջին կառուցանողը մանկապարտէզի մը շէնքին, որպէսզի տարին մէկ անգամ այդ կրթասէր ազգայինին հոգւոյն համար Ս. Պատարագ մատուցուի։

—Գուրուչէշմէի Թաղ. Խորհրդոյ անդամներէն երկուքը հրաժարած ըլլալով, անոնց տեղ Խորհուրդին անդամ կարգուեցան Սեփոն Սիրունեան և Ցարութիւն Պէօլէկեան էֆ.ները։ Թաղ. Խորհուրդը այս անուանումը Պատրիարքարան յայտագրելով հաստատութիւնը խնդրած է։

ՍԷՆԻՓԱՃՐՈՒԻ Թաղական Խորհուրդը հիմնովին նորոգած և դասարանական դրութեան վերածած էր եկեղեցիին դէմի անկիւնը գտնուող երկյարկ տուն մը որ սեփականութիւնն էր Էյնեխեան-Թավուքճեան ընտանիքին և որոնք նուիրած էին ազգին։ Այժմ Հայկանուշեան աղջկանց վարժարանի սանուհիները փոխադրուած են նոյն շէնքը, քանի որ առաջ մէկ յարկի ներքեւ էին տղոց հետ։ Նոյնպէս եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ գտնուող մանկապարտէզի փոքրիկները եւս՝ փոխադրուած են նորաշէն շէնքին մէջ և հինը, որ արդէն մեծ վտանգ կը սպառնար և մանկապարտէզ մը ըլլալէ աւելի նկուղ մըն էր իր ցած, մութ ու փոքր սենեակներով, բոլորովին փլցուած և վերցուած է եկեղեցւոյ բակէն։

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱՅԷՆ ԼՈՒՐԵՐ. — Մեր թղթակցէն. — Պոլսոյ Թերթերէն ոմանք փութկոտ Թղթակցի մը գրութենէն քաղելով գրած էին թէ «Նիկոմիդիոյ Ս. Առաջնորդը հիւանդ՝ անկողնոյ կը ծառայէ։» Զարմանքով կարդացուեցան այդ տողերը, քանի որ Առաջնորդ Սրբազանը այս օրերս երբե՛ք հիւանդութեամբ անկողնոյ ծառայած չէ, և եղածը պարզ հարբուխ մըն էր։

⁂ Նիկոմիդիոյ Ս. Աստուածածին եկեղեցիի 40-50 կտոր կալուածներու մասին խորհրդակցութիւններ և կարգադրութիւններ ընելու համար Առաջնորդ Սրբազանին կողմէ կազմուեցաւ նոր յանձնաժողով մը, որ գործի ձեռնարկեց։

⁂ Ազգ. վարժարաններու նորոգ շինութեան առթիւ պէտք եղած արտօնութեան ձեռք բերուելէ վերջ հանգանակութեան պիտի ձեռնարկուի։ Առաջնորդ Սրբազանը կը փափաքի որ Նիկոմիդիային վայել գեղեցիկ և քարուկիր վարժարան մը շինէ և այս փափաքին իրականացման համար ո և է ջանք չի խնայեր։ Այժմէն Պոլսոյ ձեռնհաս ճարտարապետներուն դիմած է՝ յատակագիծը պատրաստել տալու համար։ Վարժարանը կրթական յարկի մը պէտք եղած ամէն նոր պահանջումներով պիտի օժտուի։ Շինութեան համար 3-4000 ոսկիի պէտք կայ. Թէեւ առայժմ պատրաստ դրամ չկայ, սակայն քաջայոյս ենք թէ կրթասէր Նիկոմիդիացիները պիտի յօժարին տալ իրենց նուէրը, քանի որ իրենք եւս փափաքող են նորաշէն դպրոցի մը, որուն անհրաժեշտ պէտքը զգալի եղած էր տարիներէ ի վեր։

⁂ Այս տարի ազգ. չերամատան մէջ 41 տուփ հունտ բացաւ Թաղ. Խորհուրդը։ Մինչեւ այսօր թէ՛ Նիկոմիդիոյ և թէ շրջականերուն մէջ օդերը չերամի համար նպաստաւոր անցան, Ամէն կողմէ հասած լուրերու նայելով, չերամներու վիճակը գոհացուցիչ է և թթենիի տերեւները լաւ վիճակի մէջ են։

⁂ Դպրեվանքի նորընտիր ելեւմտից տեսուչ Տ. Փառէն Ծ. վրդ. և Սվազի Առաջն. փոխանորդ Տ. Շաւարշ վրդ. հինգշաբթի օր Առաջնորդարան գալով, Ս. Առաջնորդին այցելեցին և յետոյ Արմաշ մեկնեցան։

ՏԻԱՐՊԷՔԻՐԻ նախորդ Առաջնորդ Տ. Եզեկիէլ Ծ. վրդ. խմբագրութեանս ուղղած գրով մը կը բողոքէ ու կը հերքէ երէկուան պաշտօնակցի մը կողմէ իր պաշտօնավարութեան նկատմամբ հրատարակուած կարգ մը տեղեկութիւններուն դէմ։ Սակայն Տիարպէքիրի նախկին առաջնորդը պէտք է ամէն բանէ առաջ սա պարագան լաւ գիտնայ թէ՝ այս շրջաբերականներու հերքումագիրը ուղղակի տեղւոյն պաշտօնական մարմիններէն ստորագրուած պէտք էր գար, հաւատք ներշնչելու համար. հակառակ պարագային՝ ո՛չ մէկ կերպով չի կրնար խախտել իր մասին կազմուած անպաստ գաղափարները։ Այս հերքումագրին վերջին մասին մէջ Տ. Եզեկիէլ վրդ. կ'ըսէ. «Այն ատեն կը հաւատամ գրուածներուն, (Թղթակցին) երբ նա իր անունը հրապարակէ, կամ տեղւոյս Խառն Ժողովը ի պաշտօնէ գրէ ի Պատրիարքարան կամ խմբագրութեան մը»։ Ուրեմն Տիարպէքիրի նախկին Առաջնորդը երբ ինք չի հաւատար Թղթակիցներու եւ տեղւոյն Խառն Ժողովին վկայութիւնը կ'ուզէ, ի՛նչ իրաւունքով կ'ուզէ կը պահանջէ որ ընթերցող հասարակութիւնը հաւատայ իր խօսքերուն...։

ԽԱՍԳԻՒՂԻ Ս. Ստեփաննոս եկեղեցիին նորոգութեան աշխատութիւններն սկսան երէկ։ Տանիքին եղերքի հին կղմինտրները ու կապարները հանուեցան. անոնց տեղը չղջախով պիտի ծեփուի և ֆրանսական կղմինտր պիտի դրուի։

ՄՈՒՇԷՆ ԼՈՒՐԵՐ. — Մեր թղթակցէն. Վերջերս ի Տէր հանգաւ Մշոյ վերին Թաղի Ս. Ցարութիւն եկեղեցւոյ պաշտօնեայ Տ. Մեսրոպ քհ. Մհր. Ցոլակեան, Մշեցի բազմամեայ մէկ ուսուցիչը, որ 1902ին կոչուած էր քահանայութեան։ Ուսուցիչ Պ. Աւետիս Մհր. Ցոլակեան (այս էր իր անունը քահանայական ձեռնադրութիւն ընդունելէ առաջ) վաղեմի պաշտօնեայ մըն էր Մշոյ դպրոցներուն. Թէպէտ իր կեանքը կարճատեւ եղաւ, բայց իր կրթական գործունէութիւնը համեմատաբար աւելի երկարատեւ էր։ Հանգուցեալը ծնած էր 1859ին։

⁂ Շաբթուս՝ Խասգիւղի մէջ մեռաւ նաեւ Մշոյ արհեստանոց-որբանոցի սաներէն և ճարպիկ գործաւորներէն Մոտկանի Խասորի գիւղացի Առաքել Սարգսեան անուն պատանին, որ մեծ ընդունակութիւն ցոյց տուած էր տարազագործութեան բոլոր ճիւղերուն մէջ։ Դժբախտաբար թոքախտը բոյն դրած էր անոր ալ ներսը. դարմանումներ եղան թէեւ հերու, որքան որ կարելի է գաւառական անկիւններու մէջ, սակայն ախտը խիստ յառաջացումներ ըրած էր արդէն. վերջերս փոխադրուեցաւ Ս. Առաքելոց ագարակը և ապա Խասգիւղ, ուր կնքեց իր մահկանացուն։

⁂ Այս տարի ձմեռը շատ երկար եղաւ, որովհետեւ նոյն իսկ՝ արտասովոր եղանակով հոկտեմբերին սկսաւ ձիւնել և մանաւանդ յունուարի մէջ առատ ձիւն եկաւ։ Այս պատճառաւ արմտիքը տարապայման սղած է և նոյն համեմատութեամբ սղած է անասնոց կերը։ Բարեբախտաբար վերջերս անձրեւը սկսաւ, ու թեթեւ յոյս մը սկսաւ օրօրուիլ վաղահաս գարունի մը, ցրելու համար այն նախապաշարումը, թէ գարունը՝ զատկէն վերջը կուգայ։ Վաղահաս գարուն մը օրհնութիւն մը պիտի ըլլայ աղքատներուն համար։

ԻՆԷՊՈԼՈՒԷՆ ԼՈՒՐԵՐ. — Քաղաքիս մէջ ընդամէնը երեսուն տանէ բաղկացեալ հայ գաղթականութիւն մը կայ, որուն կազմութեան շրջանն ալ հազիւ 40 տարի կը հաշուուի։ Հայերը գրեթէ ամբողջութեամբ կեսարացի են։ Եկեղեցի չունին, սակայն ունին քահանայ մը, որ միանգամայն կրթական պաշտօն եւս կը վարէ։ Մինչեւ 1905 հայ ուսանողներ շրջակայ յոյն գիւղերու դպրոցները կը յաճախէին։ Արդարեւ շատ ցաւալի էր լսել յոյնական արտասանութեամբ անշահ խօսակցութիւն մը երկու հայ մանուկներու բերնէն։ Սակայն, շնորհիւ Տ. Հմայեակ Հօր, որ Պարտիզակի Ամերիկեան վարժարանին ընթացաւարտներէն է, տոհմային դաստիարակութեան մը հիմերը դրուած են, և Թրքախօս կեսարացիներու համար գրեթէ անծանօթ հայ լեզուն սկսած է մուտ գտնել տուներու մէջ։ Իսկ գալով կրօնական գործերու, հակառակ եկեղեցիի չգոյութեան, յաճախ Ս. Պատարագ կը մատուցուի Մէրզիֆօնեան Կարապետ անուն ազգայինին տան մէկ մասնաւոր յարկաբաժնին մէջ։ Ամէն արարողութեանց միջոցին Տ. Հմայեակ քահանայ կը քարոզէ երկսեռ հաւատացեալներուն։ Տ. Հմայեակ Հայր մասնաւորապէս Ինէպոլուի վրայ ձեռնադրուած է, միջնորդութեամբ Գասթէմօնիի նախորդ Պատր. Փոխանորդ Տ. Գրիգորիս Ծ. վրդ. Գալուստեանի։ Ժողովուրդը տարեկան պիւտճէ մը սարքած է ու քահանան ամսականի դրութիւնով կ'ապրի։ Դրամապաշտ քահանաներու սա դարուն մէջ, արդարեւ գովելի է մեր քահանան իր վեհանձն նկարագրով։ Ամսականէն զատ կարգ մը կամաւոր նուէրներ ստանալու իրաւունքին մէջ ցոյց տուած համեստութիւնը և անշահախնդրութիւնը եւս ամէն գովեստէ վեր են։ Վերջերս ընտրուեցաւ նորոգ Թաղ. Խորհուրդ մը, որ քիչ թէ շատ պարտաճանաչ անձերէ բաղկացած ըլլալով խոստմնալից պաշտօնավարութիւն մը սկսաւ։ Ընտրութիւնը Ազգ. Պատրիարքարան տեղեկագրուած է։ Հոգաբարձութիւն և Աղքատախնամ լուրջ [illegible] իրենց պաշտօնները կը շարունակեն։

ՆՇԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ. — Անցեալ շաբաթ գիշեր (մայիս 3) Սկիւտար Իճատիէ, Ճիզմէճեաններու բնակարանին մէջ ազգականներու և բարեկամներու ներկայութեան տեղի ունեցած է նշանախօսութեան հանդէսը Պէրպէրեան վարժարանի ներքին տեսուչ Լեւոն էֆ. Թաշճեանի Օր. Արաքսի Ճիզմէճեանի հետ։ Թաշճեան էֆ. ծանօթ է արդէն իբրեւ ձեռնհաս ու կարող դաստիարակ. իսկ Օր. Ճիզմէճեան խնամեալ դաստիարակութիւնով և ազնիւ ձիրքերով օժտուած օրիորդ մըն է։ Մեր շնորհաւորութիւնները։

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսը այս ամսուն վերջերը մտադիր է Ատանա այցելել։

—Ատանայի Գաւառ. Ժողովը ապրիլ 25ին նիստ գումարելով դիւանի ընտրութիւն կատարեր է և Կարապետ էֆ. Գազանճեան՝ ատենապետ, իսկ Ցարութիւն էֆ. Պէօլէճեան ատենադպիր ընտրուեր են։ Ժողովը անցեալ տարուան մէջ ընտրած չորս անդամներուն պաշտօնը հաստատեր է։

ՀԱՅ-ԱՄԵՐԻԿԱՆԵԱՆ ՀԱՄԱՅՆՔ

ՊՐՈՒՍԱՅԻ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՂՋԿԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ. — Ցովհաննէս էֆ. Պապիկեան կը գրէ մեզի.— Աւետաբերի այս տարուան 19րդ Թիւին Ամեր. Ժող. լուրերու բաժնին մէջ, ապրիլ 22ին Քաղաքիս աղջկանց ամերիկեան վարժարանը կատարուած հանդէսին նկատմամբ լուր մը երեւցաւ, որուն մէջ նպաստաւոր սխալներ հիւսած էր Թղթակիցը։ Նախ՝ հանդէսը չէր կրնար շքեղ նկատուիլ, քանի որ վարժուհիներէն և աշակերտուհիներէն զատ հինգ հանդիսականներ կային միայն և նոյն իսկ 34 շրջանաւարտուհիներէն՝ որոնց 18ը քաղաքս կը գտնուէին, հազիւ 3ը եկած էին, իսկ միւս 12ին բացակայութիւնը ինքնին բողոք մըն էր այն ընթացքին համար, որով ընթացաւարտուհիները գործակիր ժողովին անդամներէն երկուքը՝ Միսթր և Միսիս Պոլտվիններու հաճելի ըլլալու համար՝ դպրոցին մատենադարանին յատկացուած դրամով Միսիս Պոլտվինի իւղաներկ պատկերը շինել տալով զայն իբրեւ դպրոցին հիմնադիր ստնած են այդ հանդէսով։ Միսիս Պոլտվինի այդ վարժարանին մէջ տարած 29 տարուան աշխատութիւնը կը կայանայ մատակարարական գործին մէջ, ուրկից զատ ուսումնական մասին մէջ ո և է գործօն դեր մը չէ ունեցած բնաւ։ Մանաւանդ որ շրջանաւարտուհիներու 34 թիւին կէսը կը լեցուի վերջին չորս տարիներուն մէջ, Միս Փաուըրի օրով, իսկ մնացեալ կէսը հազիւ հասած է Միսիս Պոլտվինի 27 տարուան աշխատութեան։ Ահա բուն իրականութիւնը։

⁂

Կարինի Ամերիկեան միսիոնարներէն Տր. Ընտրըրսը, որ իր բժշկական արհեստով օգտակար եղած է տեղացիներուն, ի բացակայութեան Մր. Սթէփըլթընի կը վարէ նաեւ տեղւոյն Ամերիկեան դպրոցին տեսչութիւնը։

—Պրուսայի մէջ «Տիկնանց Բարեսիրական» ընկերակցութիւն մը կազմուած է որ ձեռագործներ կը պատրաստէ Հայ Աւետ. մանչերու վարժարանին անցեալ տարուան բացը գոցելու համար։

—Վեր. Արսէն Շմաւոնեան, որ մասնաւոր հրաւէրով Պրուսա գացած էր, ժողովուրդը հոգեւորապէս մխիթարելով մայրաքաղաքս վերադարձած է անցեալ շաբթու։ Պարտիզակի Որբանոցին տնօրէնուհին և օգնականը և Ամերիկ. Վարժարանի ու Ռապըրթ Քօլէճի ուսուցիչներէն ոմանք եւս, որոնք Պրուսա այցելած էին, նոյնպէս իրենց տեղերը վերադարձած են։

—Պարտիզակի եկեղեցիին մէջ խուռն բազմութեան մը ներկայութեան սգահանդէս մը տեղի ունեցած է ի յիշատակ Վեր. Ց. Թաշճեանի։ Բարձր. Վարժարանի նուագախումբը մասնակցած է սոյն պաշտօնին։ Մր. Լասըն Ձէյմըրս նկարագրած է հանգուցեալին հովուական արդիւնաւոր աշխատութիւնը Կարնոյ եկեղեցին մէջ։ Արմենակ էֆ. Տ. Ցակոբեան եւս խօսած է հոգիի անմահութեան վրայ և Վեր. Թաշճեանի օրինակով բացատրած է բարի նկարագրի միայնակ ազդեցութիւնը։ Վեր. Խաչէնտէրեան ի մէջ այլոց շեշտած է Աւետարանական եկեղեցին կորուստը յանձին Վեր. Ց. Թաշճեանի։

—Խորհրդի նախորդ միսիոնարներէն Մր. Օ. Փ. Ալլէն (հայր Աւետաբերի խմբագրապետին) հինգշաբթի Ամերիկա ուղեւորեր է. նմանապէս Մր. Բիկզ իր ընտանիքով։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

ՂԱԼԱԹՈՒ ԴՊՐԱՑ ԴԱՍԸ

Արեւելքի Թերթի մը 2112րդ Թիւին մէջ զարմանքով կարդացինք թէ Ղալաթիոյ Դպրաց Դասը քայքայման վիճակին հասեր է, և Թաղ. Խորհուրդն ալ իրաց այն վիճակին հանդէպ չուարման մէջ կը գտնուի եղեր։ Առայժմ չենք ուզեր մատնանշել այն պատճառները, որոնցմով առաջնորդուած է Պ. Նամակագիրը, այլ կը յորդորենք զինքը որ հաճի պահ մը անդրադառնալ չորս ամիս առաջուան վիճակին, և տեսնէ իր հակասութիւնը, որով ինքնին հերքած կ'ըլլայ իր գրածը, որովհետեւ Դպրաց Դասը նոյն ատեն քայքայման վիճակին մէջ էր երբ Պ. Նամակագիրը իր տիրացուներով ի պաշտօնի էր։ Այլ սակայն Թաղ. Խորհուրդը խնդիրը ձեռք առաւ լրջօրէն, քննեց, գտաւ ու մաքրեց և անոր չորս ամիսէ ի վեր լաւագոյն տարրերով վերակազմուեցաւ նոր Դպրաց Դաս մը, որուն առաջին գործը եղաւ ձայնագրութեան դասը հաստատել, զոր մինչեւ այսօր կ'աւանդէ ծանօթ երաժշտապետ Գրիգոր էֆ. Մէհէճեան, որուն արդիւնքը տեսնուեցաւ առաջին անգամ Ծաղկազարդին, երբ նորընտիր Դպրաց խումբը նոյն առաւօտ խիստ ներդաշնակօրէն և ձայնագրութեամբ երգեց Եկմալեանի միաձայն պատարագի երգեցողութիւնը։

Ասկից զատ Դպրաց Դասը որ իր կազմութեան չափով կ'աշխատի օգտակար ըլլալ եկեղեցիին, Ս. Զատկի առթիւ 50ի չափ արծաթեայ խաչերով նոր շապիկներ շինելէ յետոյ դարձեալ ձեռնարկած է կարգ մը շապիկներու շինութեան և նորոգութեան։

Ուստի Դպրաց Դասու արդի փայլուն վիճակը տեսնելու համար կոյր հակառակութիւնը և պաշտօնախնդրութիւնը պէտք չէ արգելք ըլլան հրաժարած կարգ մը դպիրներու։ Կ. ՇԵՐՈՆԵԱՆ

2 Մայիս 1908

Ղալաթ

ՌՈՒԽՐԱԿԱՆԻ 19րդ Թիւը կը պարունակէ.— Հաւկիթ պահելու կերպերը և այլ յարակից շահաւէտ Թելադրութիւններ (Պէտուր). — Հաւկիթները երկու տարի անվթար պահելու եղանակը (Տ. Էքշիեան).— Անասնաբուժական սովորութիւններ, անոնց գոյութիւնը հաստատելու կերպը (Թ. Տ.— Սահակեան), Շերամին և մետաքսին վրայ ծծումբի ծուխին ազդեցութիւնը.— Ի՞նչ է «Միւրսիլը».— Նմուշներ անասնաբուժական նամակներու.— Դասական Քրոնիկ. Անասնաբուժական Բառարան — Շերամ, ցորեն, շաքար, մանիֆաթուրա, տեղական բերքեր ևն.։

ԾԱՂԻԿ տղոց և դպրոցականներու հանդէսին 5'րդ Թիւը հրապարակ ելաւ հետեւեալ ճոխ բովանդակութեամբ և պատկերազարդ։— Արագիլ-Մամուն Թռչնիկը (պատկերով) Ցակոբ Տէր-Ցակոբեան։ — Մծկան որբուկը՝ Լեւոն Սրապեան։— Տասնոց մը ինչպէ՞ս բաժնելու է (տրամախօսութիւն) Զապէլ Զաքարեան։ Արարածի մը հառաչանքը՝ (պատկերով) Մկրտիչ Պարսամեան։— Բախտ և գործ (անգլիերէնէ) Մ. Բարթիկեան։— Ինչ սորվեցայ «Ծաղիկ»էն՝ Հայկ։— Մոզէսը (պատկերով)։—Ընդդիմութեան տղան։— Պիտակուած կապը (Թերթօն) Քօնըն Տօյլ։ «Ծաղիկ» և դպրոցները։ Մաքի Զբօսանք։ Հայլին։

Անցած շաբթուան Թիւին հանելուկին պարգեւները շահեցան Խասգիւղէն՝ Ցակոբ Պալըքճեան և Բերայի Համազգեաց վարժարանէն Խիկուհի Աղնաւոր։ Գինն է 20 փարա։ Բաժնեգինը 30 ղրուշ։ Հասցէ, Ղալաթիա, Քուրշունլը խան, Սագաեան տպարան

ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿ զուարճասէրներու յատուկ շաբաթաթերթին 36րդ Թիւը հրապարակ ելած է հետեւեալ բովանդակութիւնով.— Ընթերցողներուս եթէ կը հաճին.— Ե. Թօլայեան։ Անձնասպանութիւն. Ց. Ալփիար։ Ակռայի ցաւը.— Կավալօջ Փօնչէլթօ տաւ Ճիօվանըմթի ազօլատէ (զաւեշտական նկարագրական քննադատութիւն)։ Լէյլա։ Դաբանկղիկ բառարան։ — Խոմանոս։ Սկզբունքներ Գոստ-Փայապի Ռէսթէն ներս.— Անհատներ։ Պզտիկ դրուագներ.— Իպքէնէր։ Սիրահար մեւսին.— Ռուսիկօրէն.— Սատ. Խաչունի։ Շաբթուան խիստ ուրախ լուրեր.— Խմբագրական ծանօթութիւններով։ Տարեկան բաժնեգին գաւառաց համար 54. վեց. 27։ Արտասահման 14 ֆրանք կանխիկ։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Վիեննայի թերթերէն, մայիս 17)

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ՎԻԷՆՆԱ, 16 մայիս. — Լոնտոնի մէջ 2 % տոկոսով դրամ կ'ստանան հիմա։ Գրեթէ վեց ամիս առաջ Անգլիոյ Պանքային զեղչի սակը 6 % էր, ինչ որ Ամերիկայի անցեալ դարուն դրամական ծանր տագնապը յիշեցնելով հանդերձ, դրամի սղութեան բարձրագոյն աստիճանին հասած չէր դեռ։ Անգլիացի երեւելի տնտեսագէտներու ստորագրութիւնը կրող փոխանակագիրներն երկայն ատեն Պանքային պաշտօնական սակովը կը զեղչուէին։ Ասիկա հետեւանք էր այն բուռն տագնապին, որուն հակահարուածը անգլիական հրապարակին վրայ ալ ազդեց ուժգնօրէն։ Դրամի սղութիւնը, որ բնականաբար իր հետ բերած էր ընդհանուր անվստահութիւնը, ուրիշ հետեւանքներ ալ ունեցաւ։ Ամերիկայի մէջ երկաթի արտադրութիւնը իր նախկին քանակին կէսին իջաւ. մեծ շահագործութիւններ յանկարծ դադրեցան և հարիւր հազարաւոր գործաւորներ ճամբուեցան։ Ամբարանոցներու մէջ գտնուած մեծաքանակ արմտիք, բուրդ և մետաղ չնչին գիներով Եւրոպայի ծախուեցան, դրամագլուխները փրկելու համար։ Բայց ասոր ալ հետեւանքը եղաւ ճարտարարուեստի տակաւ դադարումը։ Ամերիկայի մէջ եղածին պէս, Անգլիոյ մէջ ալ նաւաշինութեան գործը կաղաց. առաջին երեք ամիսներուն մէջ նաւարաններու աշխատութիւնները նախորդ տարուան միեւնոյն ամիսներուն աշխատութեանց կէսին իջան։ Բամպակի մանարանները հանգիստ օրեր հաստատեցին. հիւսուածեղէնի ճարտարարուեստը երեսուն հազար գործաւոր ճամբեց։ Ամերիկայի արտադրութեանց մէկ քանի ճիւղերուն մէջ առաջ եկած անդադար փոփոխութիւնները պատճառ եղան Ամերիկա գաղթող գործաւորներուն իրենց երկիրը դառնալուն։ Ճարտարարուեստի մէջ մըրցակցութեան դադրելուն պէս դրամի պակասութիւնն ալ անհետացաւ և դրամագլուխը հիմա ի զուր գործ կը փնտռէ։ Բայց երբ նոյեմբերին Լոնտոնի մէջ 7 % տոկոսով հազիւ կարելի էր դրամ գտնել և հիմա 2 %ով դրամ կը տրուի, ասիկա նշան չէ հարստութեան և առատութեան. ասիկա ապահով նշանն է թէ ճարտարարուեստը դադրած է գործելէ։ Լոնտոնի մէջ անհատական պանքերու զեղչի սակին օրէ օր իջնելը կը ցուցնէ թէ Ամերիկայի և Անգլիոյ մէջ մեծ է տնտեսական անձկութիւնը։ Աժան դրամը, վար գինը սակայն պատճառ կ'ըլլան որ արտերը նոր ու թարմ ոյժերով պտղաբերին և վերստին երեւան գայ վստահութիւնը։ Լոնտոնի մէջ դրամի այս տարօրինակ աժանութիւնը Գերմանիոյ մէջ ալ պիտի ունենայ իր ազդեցութիւնը, դրամական և ճարտարարուեստի հրապարակին վրայ։ Գերմանիոյ մէջ տագնապը այնչափ բուռն ու կործանարար չէր, որչափ Ամերիկայի մէջ, այլ կանոնաւոր նահանջումով ինկաւ իր նախկին բարձրութենէն։ Մինչ Անգլիա զեղչի սակին աղութեան ատեն Ֆրանսայի հրապարակէն փոխ առած դրամը անմիջապէս Բարիզ կը ղրկէ, Գերմանիոյ մէջ զեղչի սակը դարձեալ չիջներ, օտար դրամագլուխները պահելու կամ իրեն քաշելու համար։ Ռայխսպանքին տոկոսի քաղաքականութեան հետեւանքն է որ զեղչի սակը 5 %էն վար չիջներ։ Աւստրիոյ մէջ ալ կացութիւնը գրեթէ նոյն է։

ԲԱԶՄԱԹԻՒ ՉԻՆԱՑԻՆԵՐ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 15 մայիս. — Բեդերապուրկի չինական դեսպանը հետեւեալ հեռագիրը ստացաւ Խապարովսք քաղաքին Չինացիներէն.—«Երէկ չինական Թատրոնին մէջ ներկայացման ատեն,—Թէպէտ խաղը թոյլատրուած էր ռուս կառավարութենէն— ռուս ոստիկան մը երեւնալով ընդհատեց խաղը և ձերբակալեց հանդիսատեսները առանց խտրութեան, որոնց մէջ էին չինացի բազմաթիւ հարուստ վաճառականներ։ 200 Չինացիներ բանտ տարուեցան, ուր կը մնան ցարդ։ Ոստիկանատունը, որուն ըրած մեր դիմումները ապարդիւն մնացին, յայտարարեց թէ ձերբակալուած անձերը առանց անցագրի էին։ Հետեւաբար Ձեր վսեմութեան կը դիմենք, որպէս զի ձերբակալուած Չինացիները արձակելու համար միջոցներ ձեռք առնէք։» Չինական դեսպանատան մէջ շատ գրգռուած են այս միջադէպին համար, Չինացիներուն այս ձերբակալման առիթ ընծայող պարագաները յայտնի չեն դեռ։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ, 18 մայիս. — Սակարանին մէջ գիները շատ հաստատուն են։ Նիւ-Եորքի մէջ գիներու հաստատուն հանգամանքը և պանքերուն մէջ պատրաստուած գործերը մինչեւ մէկ աստիճան վստահութիւն ներշնչեցին Սակարանին։ Ֆրանսական Ռանդին համար այնքան գործ չկայ, վասն զի եկամուտի տուրքին վիճաբանութեանց արդիւնքին կը սպասուի։ Օտար արժեթուղթերու գիները շատ բանուած են։ Օսմ. արժեթուղթերը խիստ լաւ վիճակ մը ունին։ Օսմ. Միացեալը 40 սանթիմ բարձր բացուելով 96.40 եղաւ։ Աթէնքի Պանքային բաժնեթուղթերը կը փնտռուին՝ 116 ֆր.։ Եգիպտի ծխախոտներու բաժնեթուղթերը 364էն 355ի իջան։ Ռիօ Թինթօ պահեց իր բարձր գինը, վասն զի պղինձը 58.12էն 59.07ի բարձրացած է։ Պոլիս Գարաթայը՝ 453։ Լոնտոնի Սակարանին մէջ «[illegible]»ի արժեթուղթերու գիները հաստատուն են, ինչպէս նաեւ հարաւային Ափրիկէի հանքային բաժնեթուղթերունը, որոնք զգալաբար կը բարձրանան։ Ամերիկեան արժեթուղթերը շատ բանուած են, մանաւանդ Հէրիմէնի խումբին երկաթուղիները։

—Պոլիս Գարաթայըն Ընկերութեան նախագահ Պ. Թէոտոր Մավրոկորտատօ յայտարարեց թէ դեռ որոշում մը չկայ նոր բաժնեթուղթերու շրջաբերութեան համար և թէ ամէն պարագայի մէջ վեց հազարէ աւելի պիտի չըլլան։ Դրամագլուխի այս յաւելումը մասամբ նպատակ պիտի ունենայ գործարան մը հաստատել զինկայի համար։

—Նիւ-Եորքէն կը հեռագրեն թէ հոլլէնտական Սիֆլատէս շոգենաւը ընկղմեր է Ֆլօրիտայի եզերքը։ Տասը հոգի խեղդուեր են։

ՌՈՏԷՐՏԱՄ. — Գերմանական Նորաեն շոգենաւը ընկղմեցաւ Ռոդէրտամի մօտ։ Տասներկու հոգի խեղդուեցան։

ԷՍԷՆ. — Քրուբի զինագործարանին մէջ Թնդանօթներ փորձուած ատեն պայթեցան։ Երկու գործաւորներ մեռան և ճարտարագէտ մը ծանրապէս վիրաւորուեցաւ։

ԼՈՆՏՈՆ. — Բէքինի ճաբոնական դեսպան Հայաշի [illegible] Վիէննայի դեսպան կարգուեր է փոխանակ Պ. Ուչիտայի, որ Պերլին պիտի փոխադրուի։

ՎԻԷՆՆԱ. — Այս տեղի պապական նուիրակ Մոնսենեօր Կրանիդօ տի Պէլմոնդէ, որ Վարմունտ բրօֆէսէօրին միջադէպը առաջ բերած էր, Վիէննա պիտի չդառնայ։

ՌԻՕ-ՏԷ-ԺԱՆԷՅՐՕ. — Խահուէին բերքը տասնուեօթը միլիոն պարկ կը հաշուուի։ Գիները կը բարձրանան։

ՎԻԷՆՆԱ. — Այսօր կատարուեցաւ ճարտարապետներու համաժողովին բացումը՝ նախագահութեամբ ներքին գործոց նախարարին, որ ճառ մը խօսելով վեր հանեց այդ համաժողովին շահեկանութիւնը։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ. — Կը կարծուի թէ Կէնիս, աճպարագործ կինը, պանքերուն մէջ ունեցած բոլոր դրամները առնելէ ետքը Համպուրկ ուղեւորած է։ Անոր դիմագիծները հաղորդուեցան եւրոպական բոլոր նաւահանգիստներու ոստիկանութեանց։

ՍՈՖԻԱ. — Պուլկարիոյ իշխանը և իշխանուհին յունիս 2ին այցելութիւն պիտի տան Ֆրանց Եոզէֆ կայսեր։ Ցետոյ Պերլին ու Բեդերպուրկ ալ պիտի երթան։

ՎԻԷՆՆԱ. — Ռութէններու կողմէ գրագէտ Սիենքիէվիչի դէմ բացուած անուանարկութեան դատը երէկ տեսնուեցաւ և Սիենքիէվիչ 300 քուրոնի տուգանքի հատուցման դատապարտուեցաւ։

ԼՈՆՏՈՆ. — Հարաւային Գերմանիայէն 50 քաղաքապետներ և քաղաքապետութեան խորհրդականներ Լոնտոն ժամանեցին։

ԼԻՄՊԵՐԿ. — Անօրինակ փոթորիկ մը, կարկուտով խառն, մեծ վնասներ պատճառեց Դարնոպոլի մէջ։ Ցորենի ընդարձակ դաշտեր փճացան և ծառեր արմատախիլ եղան. շատ մը տուներ վնասուեցան։ Խոտոցքովի մէջ մարդ մը մեռաւ և հինգ գործաւորներ ծանրապէս վիրաւորուեցան՝ տանիքներու փլչելէն։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 5/18 Մայիս

Օսմ. Պետ. Միացեալ 4 %	Փ. Կ. Օ. Ռ.	105 03
Ամենէն բարձր գին	»	— —
Ամենէն վար գին	»	— —
Ռումէլի Երկաթուղի գոց	Ֆր.	181 —
Ամենէն բարձր գին	»	— —
Ամենէն վար գին	»	— —

ԲԱՑՈՒՄ 6/19 Մայիս

Օսմ. Պետ. Միացեալ 4 %	Փ. Կ. Օ. Ռ.	105 07
» » » ժամ 5էն	Փ. Կ. »	104 07
Ռումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	181 —
» » ժամ 5էն	»	180 7/8
Թուրք Կ. Պոլսոյ	»	432 50
Անատ. երկթ. Պարտթ. Ա. սերի	Փ. Կ. »	513 —
» » » Բ. սերի	Փ. Կ. »	510 —
» » բժնթղթ	Ա. Ց.	16 35
Շիրքէթի Խայրիէ	»	38 —
Շիրքէթի Խայրիէի [illegible]	»	2 95
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	4 15
Օսմ. Ծխախոտ	Փ. Կ	18 30
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		7 30
» ժուիսանս		3 —
» պարտաթուղթ		480 —
Թրանսվալ	Ֆր.	46 25
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.		314 —
Պոլիս Քարա Այտըն	Փ. Փ.	— —
Միթիլլի պանքա	Օ. Ռ.	5 —
Նէճիփ Քէօփրի Թրամ. բժնթղթ.	»	2 —
Սալոնիկի պանքա		134 —
[illegible]		30 —
» սովորական		25 —
Թուրք Իզմիրի		— —
Լաւրիոն	Ֆր.	53 —
Զարթըզա	»	17 —

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱՐԻԶ, 17 Մայիս

Միացեալ Օսմ. պարտք.	բաց.	Ռ. Ռ.	96 40
	գոց.	Փ. Կ. »	96 37
Ռումէլի երկաթուղի		Ֆր.	180 25
Թրանսվալ		»	48 75
Օսմ. Կայս. Պանքա		»	728 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	Փ. Կ.	»	434 —
Պոլիս Քարա Այտըն		»	453 —
Օսմ. մաքսատուն		»	502 —
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	Փ. Կ.	»	96 85
Քրէտի Լիոնէ		»	1177 —
Ռուսական 5 %	Փ. Կ.	»	98 75
Իտալական Ռանթ		»	104 19
Սպանիական արտաքին		»	94 60
Չէք Լոնտոնի վրայ		»	25 12
Դրամագլուխ Ֆրանս. Պանքայի		»	2 75

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿ.

Օսմ. Ապահովագրական Ընդհ. Ընկերութիւնը պատիւ ունի ծանուցանելու հանրութեան թէ Տէոր Ժօզէֆ Ապրավանէլ իրաւունք չունի Ընկերութեան անունով գործելու և ապահովագրական գործ կատարելու իր հաշւոյն, ալեւս դադրած ըլլալով Ընկերութեան ապահովագրական միջնորդի պաշտօնէն։ 30—8

THE GLOBE TROTTER SHOE

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԿՕՇԻԿՆԵՐԸ, ԱՐԱՆՑ, ԿԱՆԱՆՑ ԵՒ ՏՂՈՑ ՀԱՄԱՐ, ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ

ԹԻՐԻՆԿ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

50—14 ՂԱԼԱԹԻԱ

ԹԷ՛ ԱՅՐԵՐՈՒ, ԹԷ՛ ԿԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ԹԷ ՏՂՈՑ ՑԱՅՏՈՒՆ ՆՈՐԱՁԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ ԶԳԵՍՏԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՄԵԾ ՄԹԵՐՔ ՄԸ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ

ՄԱՅԵՐԻ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆԵՐԸ

ՂԱԼԱԹԻԱ

ԵՒ 24—8

ՊՈԼԻՍ

ԻԼԱՆ

Շէհր Էմանէթինտէն

Համիտիյէ Նիշա խասթահանէսիյլէ պիմարխանէյէ սէնէյի հալիյէ մայըսըն օն պէշինճի կիւնիւնտէն իթիպարէն պիր սէնէ միւտտէթիլէ կէրէք պիրինճէն էյի պին գըլէյի ճէմիրի կամար մայզթայի երկէք կէվէրճէ վէ կարամանլ վէ կարա խազա լաւհաւէսինին իթամըն Թալիպ օլանլարըն մայըսըն օն էլտինճի կիւնիւնէ կատար Թէէմինաթը ագչէլէրինի միւլթամապալէն Շէհր Էմանէթի մէճլիսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի. 3—1

Ցի 5 մայըս 1324

ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ

ԼԻՒՔՍ

Լամբարի ընկերութիւնը

ԱԾԽԱԿԱՆ ԹԹՈՒԻ ՃՆՇՈՒՄՈՎ

ՕԴԻ ՃՆՇՈՒՄՈՎ

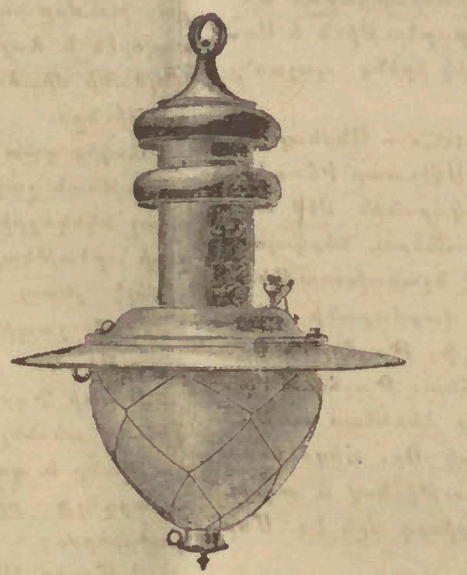

ՎԱՃԱՌՄԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ԿԱՆԽԻԿ ԿԱՄ 6 ԵՒ ԿԱՄ 12 ԱՄԻՍ ՊԱՅՄԱՆԱԺԱՄԵՐՈՎ

ԼԻՒՔՍ ԼԱՄԲԱՐԻՆ ԼՈՅՍԸ ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ Է

ԱՄԵՆԷՆ ԱՒԵԼԻ ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ, ԱՄԵՆԷՆ ԱՒԵԼԻ ՓԱՅԼՈՒՆ, ԱՄԵՆԷՆ ՅԱՐԱՏԵՒ ԼՈՅՍՆ Է

Լիւքսի լոյսը միւս ամէն կարգի լոյսերէն նախընտրելի է. շատ մը քաղաքներու փողոցներուն, սրճարաններուն, պարտէզներուն, ճաշարաններուն, երկաթուղիներուն մէջ գործածական է այս լոյսը:

ՄԻՋՆՈՐԴՁԷՔ ՉԿԱՅ

ԿԵՂԾԵՐԷՆ ԶԳՈՒՇԱՑԷՔ

Բուն **ԼԻՒՔՍ** լամբարները միայն ԼԻՒՔՍ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ Ղալաթիոյ մթերանոցին մէջ կը ծախուին

ՂԱԼԱԹԻԱ, ՀԷՅՁԱՐԷՆ ՓՈՂՈՑ, ԳՕՕԲԷՐԱԹԻՎԻՆ ԴԻՄԱՑ ԵՒ ՎՈՅՎՈՏԱ ԻՆԱՅԷԹ ԽԱՆ ԹԻՒ 52

«ԱՐԵՒԵԼՔԻ» ԹԵՐԹՕՆԸ (153)

ԺԱՔ ԳՐԻԷՆ

ԴՐԱՄ ԵՒ ՍԷՐ

ԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆԸ

ԺԳ.

Այդ մոգական բառերը մահու զանգակի մը պէս կը հնչէին իր վրդովուած մտքին մէջ, արիութիւն ներշնչելով, սիրտը բոցավառելով և ծայրայեղ միջոցներու մղելով։ Մնաց որ՝ ներկայացած առիթն ալ եզական և անյուսալի էր։ Երբ Միլօ վար իջաւ կառքէն, որոշումը տուած էր արդէն։ Անիկա նշմարեց մարդկային սիլուէթին յառաջանալը, մեղմաձայն յարեց.

—Դուն աւելցիր որ այդպէս ըլլայ։

Արդէն իսկ Միլօ գրպանէն հանած էր ծալլոցակով լաւ դանակ մը, զոր միշտ վրան կը կրէր. Նախ աչքէ անցուց դանակին վիճակը, և մարդուն յառաջացումը դիտելով՝ մատին ծայրին վրայ կը փորձէր զայն։ Միլօ վերջին ակնարկ մը ձգեց շուրջը, ինչ որ կատարելապէս ապահովեց զինքը. առանձին կը գտնուէին երկուքն ալ։ Միլօ դրան մը խորշին մէջ պահուըտեցաւ, որ երկու փողոցներուն անկիւնը կը ձեւացնէր։ Լիւսիէնը չէր տեսներ, բայց լռութեան մէջ կը լսէր անոր քայլերուն աղմուկը։ Միլօ կը վարանէ՞ր արդեօք։ Ձգեց որ Լիւսիէն անցնի իր առջեւէն։ Յետոյ շարժում մը ըրաւ, հետեւելու համար անոր, բայց յանկարծ կանգ առաւ նոր դժուարութեան մը հանդէպ։ Իրեն այնպէս թուեցաւ որ կօշիկը մեծ աղմուկ հանած էր մայթին վրայ։ Նստեցաւ, կօշիկները հանեց և լոդիկին իւրաքանչիւր գրպանը մէյ մէկ կօշիկ դրաւ։ Յետոյ անձայն քայլերով հետեւեցաւ Լիւսիէնի, որ չափազանց մտազբաղ ըլլալուն, ոեւէ ուշադրութիւն չէր ըներ իր շուրջը անցած դարձածին։ Երբ Լիւսիէն հասաւ Կաօթին փողոցին անկիւնը, Միլօ, որ քայլ մը հեռու կը գտնուէր, վագրի մը պէս խոյացաւ իր որսին վրայ և ինքնավստահ շարժումով մը երկու անգամ դանակը խօթեց թշնամիին ուսերուն միջև. Թէեւ Բիրէնէ փողոցը բոլորովին ամայի էր, սակայն Կամպէթթա հրապարակին մօտաւորութիւնը վախ կը պատճառէր իրեն. Մինչ աջ ձեռքով մահացու հարուածներ կուտար, ձախ ձեռքով ալ կը բռնէր իր զոհին թեւը։ Միլօ այնպիսի ցնցում մը տուաւ Լիւսիէնի որ այս վերջինը վար ինկաւ Կաօթին փոքր փողոցին կողմը։ Յետոյ զոհին մարմինը, թերեւս դիակը քաշքշեց առուերոտ անկիւն մը և իր ճարտար ձեռքերով սկսաւ խուզարկել Լիւսիէնի գրպանները... յանկարծ աղմուկ մը լսելով ոտքի ելաւ և ակնարկ մը ձգեց Բիրէնէ փողոցին վրայ։ Արդարեւ մարդ մը կը մօտենար, մինչ Միլօ կը խորհէր թէ երկրորդ սպանութիւն մը գործելու հարկին մէջ պիտի՞ գտնուէր միթէ։ Անծանօթ մարդը հանդարտօրէն կը յառաջանար անկասկած կերպով, անձնական մտահոգութեան մը մէջ թաղուած։

—Թերեւս առանց բան մը տեսնելու անցնի երթայ, յուսաց Միլօ։

Բայց ուրիշ աղմուկներ խառնուեցան այդ մենաւոր մարդուն ոտնաձայներուն։ Երկու ոստիկաններ երեւան եկան։

—Բայց նամակը չկրցի ձեռք անցընել, քրթմնջեց Միլօ մտովի։

—Ասով հանդերձ վտանգաւոր նկատեց շարունակել իր հետազօտութիւնները։

—Փո՛հ, իմ նամակս պիտի գործածեմ, բայց պէտք է արագ շարժիլ, խորհեցաւ Միլօ։

Ու արագօրէն ստուերի մը պէս սահեցաւ Կաօթին փողոցին երկայնքէն և ընդհուպ անհետացաւ։ Երկար ատեն քալեց մինչեւ որ կառք մը գտաւ։ Ոչ թէ իր բնակարանը դարձաւ, այլ Սէն-Լազարի կայարանը գնաց կառքով, ուրկէ տուն երթալ դիւրին պիտի ըլլար։ Մինչ կառքը ամայի փողոցներուն մէջէն կը յառաջանար, ծեր ու տկարակազմ ձիու մը կողմէ քաշուած, Միլօի մտքին առջեւ կուգային այդ իրիկուան դէպքերը։ Ձեռքերուն մէջ առած գլուխը, կը քննէր կացութիւնը։

—Լիւսիէն արժանի է իր գլխուն եկածին. ինք բռնադատեց որ այդ միջոցին դիմեմ, ըսաւ Միլօ բարձրաձայն։ Ինծի դէմ ըրած և փորձած բաներէն յետոյ չեմ մեղքնար զինքը։ Գալով ժառանգութեան խնդրին, ակներեւ է թէ պէտք է անմիջական կերպով գործել։ Չպիտի թերանամ այդ գործին մէջ։ Կամ մեծապէս կը սխալիմ և կամ վաղը իրիկուն հօրս զաւակը միլիոնատէր մը պիտի ըլլայ։

Այդ հաճելի հեռանկարին առջեւ մեր բախտախնդիրը չուշեցուց մտքերը և գլխու շարժումով ուրախ ժպիտ մը ուրուագծեց դէմքին վրայ։

ՎԵՐՋ Գ. ՄԱՍԻՆ

ՉՈՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԱՄԵՆԷՆ ՀԶՕՐԸ

Ա.

Օգոստոս ամսուն մէջն էր, և այդ օրը սաստիկ տաք մը կար։ Բախտին բոլոր առանձնաշնորհեալները, բոլոր անոնք որ կրնան քանի մը օր հանգիստ անցընել գիւղերը, լեռնոտ վայրեր կամ ծովեզերեայ տեղեր, Բարիզէն հեռացած էին։ Քաղաքին կեդրոնը գտնուող փողոցները կէս մը ամայի էին. գործի մարդիկ և զբօսաշրջիկներ միայն կը տեսնուէին, առաւելապէս Անգլիացի ու Ամերիկացի, որոնք պարզ ու գործնական զգեստներ հագած էին, ճաշակաւոր ու պչրանքէ զերծ, ինչ որ անցորդներուն ծիծաղը կը շարժէր։ Սակայն, իրիկուան, Արմէնօնվիլի տաղաւարին մէջ, Պուլօնեի անտառին ծառերուն տակ բոլոր սեղանները գրաւուած էին։ Այդ ամբոխին մէջ կը նշմարուէին քանի մը գեղանի կիներ, քիչ մը պաճուճուած վայելչութեամբ, ինչ որ կը յիշեցնէր թէ ճշմարիտ աշխարհիկ կիները հեռացած էին Բարիզէն։ Լաւ տեղ դրուած սեղանի մը առջեւ այր մը և կին մը կ'ուտէին իրենց ճաշը։ Այրը, բարձրահասակ, նիհար, լայն ուսերով, ածիլուած դէմքով և բրիտանական անթերի սմօքինկ մը հագած, շամբանեայի վերջին գաւաթը կը պարպէր։ Կինը, շէկ մազերով խարտեաշ գեղանի մը, եզերքը վեր դարձած և վայրահակ փետուրներով զարդարուն գլխարկ մը դրած էր։ Ներկաներուն վրայ հետազօտիչ նայուածքներ կը ձգէր, դժուարաւ զսպելով իր տաղտուկը։ Յանկարծ իր աչքերը շողացին և գեղեցիկ ժպիտ մը լուսաւորեց դէմքը։ Այդ միջոցին իրեն ծանօթ վայելուչ և մանկամարդ կին մը ներս մտած էր։ Անշուշտ բարեկամուհի մըն էր ան։

Երկու կիներու նայուածքները իրարու հանդիպեցան։ Նորեկ կինը, ժպտադէմ հրաւէրի մը վրայ, իր բարեկամուհիին մօտեցաւ ու սա հարցումն ըրաւ.

—Ի՞նչ, սիրելիս, Բարիզ կը գտնուի՞ս տակաւին։

—Բայց դուն ալ հոս ես...

—Ինծի մի՛ նայիք։ Ազատ չեմ, այլ իմ տնօրէնիս կը պատկանիմ։ Աստուած գիտէ թէ ո՛րքան պահանջկոտ է։

— Իրաւունք ունիս. մոռցած էի... Որքա՞ն մոռնոտ եմ։ Կ'աղաչեմ, ներեցէ՛ք։ Լրագիրներէն իմացայ, և անկեղծօրէն կը շնորհաւորեմ... Օ՛հ, անտարակոյս, շատ գոհ մնացի...

(Շարունակելի)

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՓՕՇՈՒՃԵԱՆ